

UPDATE Kennisbank Diversiteit en Emancipatie (IDEM Stedelijk expertisecentrum voor integratie, discriminatie en (lhbt-)emancipatie) – december 2020

TITEL: Participatie van mensen met een beperking bij de totstandkoming van wetgeving en beleid. Jaarlijkse rapportage over de naleving van het VN-verdrag handicap in Nederland 2020

UITGAVE: Utrecht : College voor de Rechten van de Mens, 2020

SAMENVATTING: Vierde rapportage van de monitor die de stand van zaken weergeeft wat betreft de implementatie van het VN-verdrag handicap. Sinds 14 juli 2016 is in Nederland het VN-verdrag handicap van kracht. Het verdrag moet ertoe leiden dat de inclusie van mensen met een beperking in de samenleving de norm wordt. Dit betekent dat de Nederlandse overheid ervoor moet zorgen dat mensen met een beperking volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving, op alle terreinen. Het College voor de Rechten van de Mens is toezichhouder op de naleving van het verdrag. Jaarlijks publiceert het College een rapportage met de stand van zaken op dit gebied en aanbevelingen voor de regering. In deze editie (jaar 2020) staat het thema 'beleidsparticipatie' centraal: het betrekken van mensen met een beperking bij het maken van beleid en wetgeving. De werkwijze van het College bestond uit gesprekken en raadplegingen. Het College heeft een aantal mensen gesproken vanwege hun ervaringsdeskundigheid, expertise en/of beroep. Het College heeft daarnaast gebruik gemaakt van parlementaire documenten en bestaande informatie, ook van mensen met een beperking en hun (representatieve) organisaties. Hoofdstuk 2 geeft een beoordelingskader voor het monitoren van participatie. Dit hoofdstuk gaat in op de reikwijdte van artikel 4, derde lid van het VN-verdrag handicap en op de verplichtingen die uit dit artikellid voor de overheid voortvloeien. Dit hoofdstuk behandelt ook wat ervaringsdeskundigheid is en wat het VN-comité verstaat onder (representatieve) organisaties. De hoofdstukken 3, 4 en 5 beschrijven en analyseren hoe de Nederlandse overheid op centraal en decentraal niveau invulling geeft aan de verplichtingen uit het beoordelingskader. Centraal heeft de overheid op rijksniveau te maken met het VN-verdrag handicap. Decentraal hebben bijvoorbeeld gemeenten verplichtingen die uit dit verdrag volgen. Het College rapporteert in deze drie hoofdstukken op verschillende niveaus, met aandacht voor structuren, processen en praktijken. Geconcludeerd wordt dat de mogelijkheden voor participatie van mensen met een beperking bij wetgeving en beleid zijn nog niet goed genoeg. De centrale overheid en gemeenten betrekken ervaringsdeskundigen vaak niet of te laat. Hierdoor voldoen zij niet aan de verplichtingen van het VN-verdrag handicap. Het College doet een aantal aanbevelingen. De centrale overheid en gemeenten moeten regels maken over hoe zij mensen met een beperking kunnen betrekken. Daarnaast moeten ze het makkelijker maken voor mensen met een beperking om mee te denken.

LINK RAPPORT: <https://publicaties.mensenrechten.nl/file/f145d12c-b4ac-4da2-a518-46745a8fb974.pdf>

LINK EASY READ:

<https://publicaties.mensenrechten.nl/file/7b543b43-09c4-40e6-b673-d10d496d1e10.pdf>

TREFWOORDEN: Gehandicapten

Mensenrechten

Politiek

Discriminatie

Gemeentelijke overheid

Belangenorganisaties

Participatie

CODE: 332.20

TITEL: Emancipatiemonitor 2020

REDACTIE: Brakel, M. van den
Portegijs, W.
Hermans, B.

UITGAVE: Den Haag : Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) / Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2020

SAMENVATTING: Deze elfde editie van emancipatiemonitor geeft een beeld van het emancipatieproces van vrouwen in Nederland. Het geeft met name een actueel beeld van de positie van vrouwen en mannen op het terrein van onderwijs, arbeid, inkomen, combinatie van arbeid en zorg, topfuncties, veiligheid en gezondheid. Geconcludeerd wordt onder meer dat de economische positie vrouw tot 2020 verder is verbeterd. In 2019 was bijna 64% van de vrouwen economisch zelfstandig. Dat aandeel is in de vier jaren na de vorige economische crisis veel sterker gestegen dan in de periode daarvoor. Het is nog steeds lager dan bij mannen (81%), maar het verschil is kleiner geworden. Vrouwen zijn vaker en meer uren gaan werken, en de werkloosheid nam af. Maar in de coronacrisis van 2020 steeg de werkloosheid, ook bij mannen. Vrouwen met een migratieachtergrond die zelf in Nederland geboren zijn - de tweede generatie - zijn veel vaker economisch zelfstandig dan vrouwen van de eerste generatie. Vooral bij vrouwen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond is het verschil groot. Van de eerste generatie kon ruim een kwart financieel op eigen benen staan, bij de tweede generatie is dat bijna 60 procent. Daarmee is er relatief weinig verschil met vrouwen zonder migratieachtergrond. Tweedegeneratie vrouwen met een Antilliaanse of Surinaamse achtergrond zijn met bijna 70 procent vaker economisch zelfstandig dan vrouwen met een Nederlandse achtergrond. Dat hangt samen met hun gemiddeld langere werkweek: 32 uur tegenover 28 uur bij vrouwen zonder migratieachtergrond. Verder onder meer geconstateerd: Nederland stijgt van plek 6 naar plek 5 op de EU-ranglijst van man-vrouwgelijkheid. Het verschil in uurloon van vrouwen en mannen is in twee jaar tijd gelijk gebleven. Minder dan mannen zijn vrouwen slachtoffer van geweld, maar ze voelen zich onveilig. Toename van vrouwen in technische beroepen en in topfuncties. Vrouwen leven langer, maar minder lang gezond.

LINK: <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/pdf/emancipatiemonitor2020.pdf>

TREFWOORDEN: Maatschappelijke positie

Emancipatie

Vrouwen

Mannen

Arbeid - Werkgelegenheid

Etnische minderheden

CODE: 175.20

TITEL: Alle scholen toegankelijk: een open deur? Toelatingsbeleid en toegankelijkheid in het funderend onderwijs

AUTEUR(S): Bulder, E.

Langenberg, K. van den

Ploeg, S. van der

Karsen, M.

Vaessen, A.

Leest, B.

Beurskens, K.

UITGAVE: Utrecht / Amsterdam / Nijmegen : Oberon / Kohnstamm Instituut / KBA onderzoek, 2020

SAMENVATTING: In dit onderzoek zijn op verschillende manieren het toelatingsbeleid en de toegankelijkheid van scholen in het primair en voortgezet onderwijs onderzocht. Het onderzoek bestond uit een literatuurstudie, een analyse van schoolgidsen, interviews met sleutelinformanten, ouders en scholen en enquêtes onder zo'n 800 scholen en 6.000 ouders. Het rapport signaleert dat lang niet alle ouders bekend zijn met de regels omtrent het toelatingsbeleid van de school. Het

toelatingsbeleid staat bij een derde van de scholen in het primair onderwijs en een vijfde van de scholen in het voortgezet onderwijs niet op schrift. Als ouders wél bekend zijn met het toelatingsbeleid van de school, vindt het overgrote deel van de ouders deze regels helder. Uit de analyse blijkt overigens ook dat ongeveer een derde van de scholen niet expliciet duidelijk maakt dat de ouderbijdrage vrijwillig is. Ouders ervaren deze ouderbijdrage ook geregeld als verplicht, terwijl dit niet het geval is. Vier op de tien scholen in het funderend onderwijs weigert weleens een leerling vanwege beperkte toelatingscapaciteit. De helft van de scholen in het primair onderwijs en 70% van de scholen in het voortgezet onderwijs verwijst weleens door naar een andere school, omdat zij verwachten zelf niet te kunnen voldoen aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling. Daar zijn meestal goede en gegronde redenen voor, maar die redenen moeten wel bekend en helder zijn voor ouders en dat blijkt niet altijd het geval. Daarnaast moet het voor ouders duidelijk zijn dat zij juridische stappen kunnen ondernemen tegen het toelatingsbesluit van een school. Ook dat is niet altijd het geval. Aanmelden kan in het primair onderwijs slechts in de helft van de gevallen via een formulier. In het voortgezet onderwijs kan dat slechts in 70% van de gevallen, terwijl een schriftelijke aanmelding wettelijk verplicht is. 45% van de weigeringen in het primair onderwijs zijn niet schriftelijk gedaan en in het voortgezet onderwijs doet een kwart van de scholen dit niet. Voor het uitoefenen van hun keuzevrijheid is het voor ouders en leerlingen van belang dat scholen helder communiceren over aanmelding, toelating, weigering en inschrijving. Er valt winst te behalen op het gebied van de bekendheid en duidelijkheid van de stappen die leiden van interesse in een school tot daadwerkelijke inschrijving van een leerling, inclusief de mogelijkheden om juridische stappen te ondernemen tegen een weigeringsbesluit. Het is belangrijk dat voor iedereen helder is wat de formele procedure is rondom toelating en welke rechten en lichten daarmee gemoeid zijn. Natuurlijk moet er ruimte zijn voor een informeel, verkennend gesprek wanneer ouders en leerlingengeïnteresseerd zijn in een school. Maar omdat het uiteindelijk gaat om de daadwerkelijke formele inschrijving, moeten ouders en leerlingen vanaf het begin van hun schoolkeuzetraject weten waar ze aan toe zijn en wat er wel en niet mag. Het rapport signaleert dat lang niet alle ouders bekend zijn met de regels omtrent het toelatingsbeleid van de school. Het toelatingsbeleid staat bij een derde van de scholen in het primair onderwijs en een vijfde van de scholen in het voortgezet onderwijs niet op schrift. Als ouders wél bekend zijn met het toelatingsbeleid van de school, vindt het overgrote deel van de ouders deze regels helder. Uit de analyse blijkt overigens ook dat ongeveer een derde van de scholen niet expliciet duidelijk maakt dat de ouderbijdrage vrijwillig is. Ouders ervaren deze ouderbijdrage ook geregeld als verplicht, terwijl dit niet het geval is. Vier op de tien scholen in het funderend onderwijs weigert weleens een leerling vanwege beperkte toelatingscapaciteit. De helft van de scholen in het primair onderwijs en 70% van de scholen in het voortgezet onderwijs verwijst weleens door naar een andere school, omdat zij verwachten zelf niet te kunnen voldoen aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling. Daar zijn meestal goede en gegronde redenen voor, maar die redenen moeten wel bekend en helder zijn voor ouders en dat blijkt niet altijd het geval. Daarnaast moet het voor ouders duidelijk zijn dat zij juridische stappen kunnen ondernemen tegen het toelatingsbesluit van een school. Ook dat is niet altijd het geval. Aanmelden kan in het primair onderwijs slechts in de helft van de gevallen via een formulier. In het voortgezet onderwijs kan dat slechts in 70% van de gevallen, terwijl een schriftelijke aanmelding wettelijk verplicht is. 45% van de weigeringen in het primair onderwijs zijn niet schriftelijk gedaan en in het voortgezet onderwijs doet een kwart van de scholen dit niet. In het geval van weigering vindt slechts 27% van de ouders in het primair onderwijs dit goed beargumenteerd. In het voortgezet onderwijs ligt dit percentage op 39%. Hoewel een schriftelijke afwijzing wettelijk niet verplicht is, zou deze transparantie er in de praktijk wel aan bij kunnen dragen dat ouders hun keuzevrijheid op een goede manier kunnen uitoefenen. Het onderzoek laat tevens zien dat een beperkt aantal scholen wel eens een leerling weigert op basis van denominatief toelatingsbeleid. Het gaat om enkele procenten van het totale scholenbestand. Uit de schoolgidsanalyse in het primair onderwijs blijkt dat 4 van de 50 onderzochte scholen denominatief toelatingsbeleid hebben opgenomen in hun schoolgids. Van de 77 scholen die de vraag hebben beantwoord of zij wel eens op basis van denominatie een leerling weigeren, gaf 6% aan dat weleens te doen. In het voortgezet onderwijs blijkt uit de schoolgidsanalyse dat slechts 1 school van de 50 die onderzocht zijn, denominatief toelatingsbeleid voert. Van de 83 scholen die de vraag

hebben beantwoord of zij wel eens op basis van denominatie een leerling weigeren, gaf 3% dat aan weleens te doen. De gevolgen van onbekendheid met en onduidelijkheid over de regels treffen ouders en leerlingen in verschillende mate, afhankelijk van opleidingsniveau en achtergrond. Ouders met een academische opleiding met kinderen in het primair onderwijs laten zich minder afschrikken door capaciteitsmaatregelen zoals een vast aanmeldmoment of loting dan ouders met een lager opleidingsniveau. Met andere woorden: ouders met een lager opleidingsniveau melden hun kind minder snel aan op een school die bijvoorbeeld werkt met loting. Ondanks dat deze capaciteitsmaatregelen op zichzelf geen groepen bevoordelen, en juist bedoeld zijn om gelijke kansen op toelating voor alle leerlingen te creëren, kan het gebruik ervan toch leiden tot een meer homogene leerlingpopulatie. Het onderzoek laat voor het primair onderwijs zien dat ouders met een niet-westerse achtergrond (7%) iets vaker het gevoel hebben dat hun kinderen worden

Het onderzoek is op 18 december 2020 met begeleidende brief door de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media naar de Tweede Kamer gestuurd.

LINK:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/12/18/rapport-toelatingsbeleid-en-toegankelijkheid/rapport-toelatingsbeleid-en-toegankelijkheid.pdf>

KAMERBRIEF:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/12/18/kamerbrief-onderzoek-naar-toelatingsbeleid-en-toegankelijkheid-en-motie-kwint/kamerbrief-onderzoek-naar-toelatingsbeleid-en-toegankelijkheid-en-motie-kwint.pdf>

TREFWOORDEN: Schoolkeuze - Beroepskeuze

VO - Voortgezet onderwijs

Bijzonder onderwijs

Etnische minderheden

Basisonderwijs (Primair-)

Levensbeschouwelijk onderwijs

Gehandicapten

Passend onderwijs

Segregatie

CODE: 705.20

TITEL: Wetsvoorstel Wet toezicht gelijke kansen bij werving en selectie : Tekst en Memorie van toelichting

UITGAVE: Den Haag : Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2020

SAMENVATTING: Tekst en Memorie van toelichting bij de "Wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet en de Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs in verband met de invoering van de verplichting om over een werkwijze te beschikken die gericht is op het creëren van gelijke kansen in het proces van werving en selectie en het toezicht daarop". Dit wetsvoorstel is op 11 december 2020 naar de Tweede Kamer gestuurd. In het najaar van 2019 is er een voorloper van dit wetsvoorstel al gepubliceerd als het Conceptwetsvoorstel toezicht discriminatievrije werving en selectie. Van 7 oktober 2019 tot en met 4 november 2019 kon men reageren via een consultatieronde hierop. Het wetsvoorstel beoogt een wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet en de Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs in verband met de invoering van de verplichting om over een werkwijze te beschikken die gericht is op voorkoming van discriminatie in het proces van werving en selectie en het toezicht daarop. Het kabinet vindt het onacceptabel dat mensen discriminatie ervaren bij het zoeken naar een baan. Daarom dient de werkgever een werkwijze op te stellen waarin hij aangeeft hoe hij de werving aanpakt en verboden onderscheid voorkomt. Bij inschakeling van een intermediair, bv. een uitzendbureau, moet hij nagaan

of ook deze over een werkwijze beschikt. De Inspectie SZW kan controleren of werkgevers over een werkwijze beschikken en indien de werkgever in gebreke blijft een boete opleggen.

LINK:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/12/11/wetsvoorstel-toezicht-gelijke-kansen-bij-werving-en-selectie/wetsvoorstel-toezicht-gelijke-kansen-bij-werving-en-selectie.pdf>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Arbeid - Werkgelegenheid

Werving & selectie

Discriminatiebestrijding

Uitzendbureaus

CODE: 411.20

TITEL: Gids voor gemeenten: opvang voor slachtoffers van geweld in de privésfeer als mensenrecht

UITGAVE: Utrecht : College voor de Rechten van de Mens, 2020

SAMENVATTING: Gids voor gemeenten die handelt over opvang van slachtoffers van geweld in de privésfeer als mensenrecht. Gemeenten spelen een belangrijke rol in het realiseren van mensenrechten in de praktijk. De aanpak van huiselijk geweld en de opvang van slachtoffers is in de Wmo bij gemeenten belegd. Hoe kunnen mensenrechten een basis vormen voor die praktijk? Wat betekent dat voor gemeenten als opdrachtgever, toezichthouder en dienstverlener? Deel A gaat in op de rol van de gemeente. De gemeente heeft vier rollen (beleidsmaker, opdrachtgever, toezichthouder, dienstverlener) met betrekking tot de vrouwenopvang. Ten eerste de rol van beleidsmaker. De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verplicht gemeenten geweld in de privésfeer aan te pakken en te zorgen voor vrouwenopvang. De invulling van het beleid is de verantwoordelijkheid van de gemeente. Op grond van het beleid geven de centrumgemeenten een opdracht en financiering aan een instelling om vrouwenopvang in te richten en de hulpverlening uit te voeren. De Wet maatschappelijke ondersteuning is bijzonder: het toezicht op de uitvoering van de wet is ook bij de gemeente belegd. Toezichthouder is de derde rol. De gemeente is er dus verantwoordelijk voor dat de uitvoerende instelling voldoet aan zowel de afgesproken zaken vanuit beschikking of inkoopcontract, als aan de algemene eisen van de Wmo rond kwaliteit en veiligheid van de opvang. De vierde rol is die van dienstverlener. Vrouwen in de opvang hebben te maken met de gemeentelijke dienstverlening die cruciaal is voor hun dagelijks leven: inkomen, schuldhulpverlening, ondersteuning bij participatie, thuiszorg en hulpmiddelen, vervolghuisvesting en onafhankelijke cliëntondersteuning. En voor de kinderen de hulp en ondersteuning vanuit de Jeugdwet. In deel B worden 10 hoofdpunten op een rij gezet op basis van mensenrechtenbeginselen, -verdragen en het lokale mensenrechtenkader. Hiermee kan de gemeente systematisch nagaan hoe de vrouwenopvang ter plekke er in mensenrechtenperspectief voor staat. Vervolgens wordt in deel C gekeken naar mensenrechtenbeginselen, mensenrechtenverdragen en het door het College voor de Rechten van de Mens ontwikkelde lokale mensenrechtenkader (BAKT-kader). Vanuit elk van deze kaders wordt gehaald wat van belang is voor de vrouwenopvang.

LINK: <https://publicaties.mensenrechten.nl/file/6d741df1-8859-4afb-bc4f-fe807bdfb8ca.pdf>

TREFWOORDEN: Mensenrechten

Vrouwen

Gemeentelijke overheid
Hulpverlening
Opvangcentra
Welzijnswerk
Huiselijk geweld
Geweldpreventie
CODE: 175.20

TITEL: Conceptwetsvoorstel Wijziging Awgb en WvSr t.a.v. seksuele gerichtheid en genderidentiteit : Tekst en Memorie van toelichting

UITGAVE: Den Haag : Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2020

SAMENVATTING: Memorie van toelichting en conceptwettekst van het wetsvoorstel Wijziging Awgb en WvSr t.a.v. seksuele gerichtheid en genderidentiteit of voluit "Wijziging van de Algemene wet gelijke behandeling en het Wetboek van Strafrecht in verband met de vervanging van de term «hetero- of homoseksuele gerichtheid» door «seksuele gerichtheid» en toevoeging aan het Wetboek van Strafrecht van de discriminatiegronden genderidentiteit, genderexpressie en geslachtskenmerken". Dit concept-wetsvoorstel beoogt de term 'hetero- of homoseksuele gerichtheid' in de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) en in het Wetboek van Strafrecht (WvSr) te vervangen door de term 'seksuele gerichtheid'. Ook wordt voorgesteld om de strafrechtelijke bescherming van intersekse personen en transgender personen te verbeteren door in het WvSr groepsbelediging op grond van genderidentiteit, genderexpressie en geslachtskenmerken te verbieden. Met de hantering van de term 'seksuele gerichtheid' wordt verwacht dat gevallen van (ervaren) discriminatie op grond van een seksuele gerichtheid die niet als heteroseksueel of homoseksueel te kwalificeren valt makkelijker worden voorgelegd aan of besproken met werkgevers, onderwijsinstellingen of dienstverleners, nu de terminologie beter aansluit bij wat maatschappelijk gangbaar is. De toevoeging van de discriminatiegrond 'geslachtskenmerken, genderidentiteit of genderexpressie' aan de artikelen 137c en 137e Sr levert een verruiming op van het beschermingsbereik van beide discriminatiedelicten, waardoor ook intersekse personen en transgender personen beschermd worden tegen groepsbelediging.

LINK: <https://www.internetconsultatie.nl/awgbseksuelegerichtheid/document/6223>

TREFWOORDEN: Homoseksualiteit

Transseksualiteit
Discriminatie
Strafrecht
Antidiscriminatiebeleid
Discriminatiebestrijding
Privaatrecht
CODE: 351.20

TITEL: Discriminatie als strafbeïnvloedende omstandigheid bij strafbare feiten : Een rechtsvergelijkende studie

AUTEUR(S): Voorde, J.M. ten

Hellemons, S.V.

Schuyt, P.M.

UITGAVE: Leiden : Leiden - Faculteit der Rechtsgeleerdheid, 2020

SAMENVATTING: Dit onderzoek maakt deel uit van een onderzoek naar discriminatie als

strafverzwarende omstandigheid bij strafbare feiten. In dit deelonderzoek wordt nagegaan hoe in enkele Europese landen wordt omgegaan met een discriminatie-aspect bij commune delicten: hebben zij dit als strafverzwarende omstandigheid opgenomen in wet- en regelgeving en hoe werkt dat in de praktijk uit? Een dergelijk rechtsvergelijkend onderzoek biedt inzicht in de wenselijkheid om een discriminatoir oogmerk als wettelijke strafverzwarringsgrond in Nederland te introduceren en, zo ja, wat de meest aangewezen wijze is om dat te doen. In dit onderzoek wordt in kaart gebracht op welke wijze België, Duitsland, Frankrijk, Ierland en Italië discriminatie als strafverzwarende omstandigheid betrekken bij het bepalen van de straf, en welke voor- en nadelen dat met zich meebrengt. Ten behoeve van het juridisch-dogmatische deel van het onderzoek werd gebruik gemaakt van juridische bronnen: wetgeving, parlementaire stukken en jurisprudentie, aangevuld met wetenschappelijke literatuur. Ook werden organisaties in desbetreffende landen gecontacteerd maar dat leidde (m.u.v. België) tot geen resultaat. In plaats daarvan is gebruik gemaakt van de rapporten van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (European Commission against Racism and Intolerance, afgekort ECRI) die de lidstaten van de Raad van Europa geregeld monitort en verslag uitbrengt over de antidiscriminatiewetgeving en -beleid en van de daadwerkelijke bestrijding daarvan door deze lidstaten. In de vijf strafrechtssystemen wordt het discriminatieaspect verschillend afgebakend. België, Frankrijk en Italië kennen een wettelijke regeling op basis waarvan het mogelijk is om een delict, begaan met een discriminatie als motief, zwaarder te bestraffen. In Duitsland kan het discriminatieaspect langs de weg van een 'mensminachtend motief' door de rechter bij de straftoemeting worden betrokken. In Ierland is nog geen wettelijke regeling op dit punt. Wel heeft de rechter een grote vrijheid om het discriminatieaspect te laten meewegen. Dat dit onderwerp in alle onderzochte landen op de agenda staat, is te zien aan de herzieningen en nieuwe regelingen die er op dit gebied in de afgelopen jaren zijn geweest. Naast wetten zijn er ook beleidswijzigingen in de verschillende landen. In het onderzoek worden de voor- en nadelen van dit beleid behandeld. Het onderzoek laat zien dat het discriminatieaspect van strafzaken niet altijd aan het licht komt. Zo zijn er drempels voor slachtoffers om discriminatoir gemotiveerde strafbare feiten te melden bij de politie. Ook worden gedane meldingen niet altijd doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie. Daardoor bereiken zaken met een discriminatieaspect soms niet de rechter. Als ze daar wel komen, kan het discriminatieaspect vaak moeilijk worden bewezen. Dit knelpunt wordt vooral veroorzaakt door een gebrek aan diepgaand onderzoek en dus aan deugdelijke bewijsmiddelen en een tekort aan gespecialiseerde onderzoekers. De onderzoekers benadrukken dat ook beleidswijzigingen op het niveau van de politie en het Openbaar Ministerie eraan kunnen bijdragen dat de rechter beter in staat wordt gesteld om het discriminatieaspect te betrekken in de strafoplegging. De onderzoekers concluderen dat discriminatie als strafverzwarende omstandigheid opnemen in de wet niet op zichzelf staat, maar een schakel is die van invloed is op andere schakels in de justitieketen. Invloed via een wettelijke regeling voor de straftoemetingsbeslissing van de rechter kan een signaal en stimulans zijn voor andere schakels om voldoende aandacht te besteden aan het discriminatieaspect in een strafzaak. Tegelijkertijd biedt een wettelijke status van het discriminatieaspect als strafverhogende omstandigheid geen garantie dat dit aspect (voldoende) wordt betrokken bij het bepalen van de straf. Op 7 december 2020 heeft de Minister van Justitie en Veiligheid door middel van een kamerbrief een reactie gegeven op dit onderzoek.

LINK: https://www.wodc.nl/binaries/3064A%20volledige%20tekst_tcm28-476465.pdf

KAMERBRIEF:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/12/07/tk-beleidsreactie-op-rechtsvergelijkend-wodc-onderzoek-naar-discriminatie-als-strafverzwaringgrond-bij-straftbare-feiten/tk-beleidsreactie-op-rechtsvergelijkend-wodc-onderzoek-naar-discriminatie-als-strafverzwaringgrond-bij-straftbare-feiten.pdf>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Politie-optreden

Openbaar Ministerie

Strafrecht

Discriminatiebestrijding

België

Europa

Duitsland

CODE: 352.20

TITEL: Bewijsnood: Wanneer nationaliteit en identiteit ongeloofwaardig worden bevonden

UITGAVE: Amsterdam : Amnesty International Nederland , 2020

SAMENVATTING: Onderzoek naar de bewijsnood rond de vaststelling van nationaliteit en identiteit van asielzoekers in de asielprocedure. Ook wordt ingegaan op de gevolgen voor mensen van wie de nationaliteit niet wordt geloofd na afwijzing van het asielverzoek, tijdens het uitzetproces en na uitzetting. Ten behoeve van dit onderzoek is uitgebreid jurisprudentieonderzoek gedaan en zijn meer dan vijftig uitspraken geanalyseerd en bijna dertig dossiers onderzocht. De dossiers zijn besproken met de betreffende vreemdeling en/of de advocaat of hulpverlener. Daarnaast is gebruikgemaakt van informatie uit – door Amnesty ingediende – WOB-verzoeken, 10 onderzoeksrapporten en artikelen in juridische vakbladen. Voor dit onderzoek zijn vragen voorgelegd en is gesproken met 25 advocaten en elf vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties die werkzaam zijn op het gebied van mensenrechten en vluchtelingen. Het onderzoek concludeert dat bij de beoordeling van de geloofwaardigheid van de nationaliteit en identiteit de asielzoeker te vaak ‘het nadeel van de twijfel’ geeft. De IND beoordeelt het asielverzoek niet meer inhoudelijk als zij de nationaliteit, herkomst of identiteit niet gelooft. Het uitzetproces gaat dan door, zonder dat de IND toetst of diegene gevaar loopt op marteling of onmenselijke behandeling. Het ontbreken van deze toetsing is verboden volgens artikel 3 van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens. Op deze manier kan iemand worden uitgezet naar een land waar diegene een groot risico loopt op mensenrechtenschendingen. Een eenmaal ingenomen standpunt over de ongeloofwaardigheid van iemands afkomst lijkt in beton gegoten. De bewijslast in een opvolgend asielverzoek is vrijwel onoverbrugbaar. Uit Amnesty’s onderzoek blijkt dat belangrijke documenten en verklaringen, maar ook medische rapporten met beschrijvingen van ernstige martelingen terzijde worden geschoven als de IND de nationaliteit of de identiteit ongeloofwaardig acht. Asielzoekers hebben vaak een goede reden voor hun bewijsnood. Mensen die vluchten kunnen hun identiteitsdocumenten immers lang niet altijd meenemen. Ze kunnen die documenten bijvoorbeeld noodgedwongen hebben achtergelaten of tijdens de vlucht zijn verloren. Het kan ook zijn dat ze die documenten nooit hebben gehad. Volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR moeten asielzoekers daarom ‘het voordeel van de twijfel’ krijgen. Verder blijkt uit dit onderzoek dat de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) niet controleert of de IND heeft onderzocht of

iemand in het land van uitzetting risico's loopt op vervolging. Wanneer tijdens het terugkeerproces alsnog de nationaliteit van de asielzoeker wordt vastgesteld, geeft de DT&V deze nieuwe informatie niet door aan de IND voor een beoordeling van de risico's. Iemand kan dan worden teruggestuurd naar het gevaar; een schending van het vluchtelingenrecht. Veel mensen van wie de nationaliteit of de identiteit niet wordt geloofd, lukt het niet om zelf Nederland te verlaten. In de praktijk kunnen zij vaak ook niet gedwongen worden uitgezet. Deze mensen komen dan in een vicieuze cirkel terecht. Zij leven op straat, komen in vreemdelingendetentie terecht en worden vrijgelaten omdat er geen zicht is op uitzetting.

LINK: https://www.amnesty.nl/content/uploads/2020/11/AMN_20_38_Rapport-Bewijsnood_digitaal-FINAL-17-november.pdf?x81110

TREFWOORDEN: Asielprocedure

Verblijfsvergunning

Vluchtelingenbeleid

Vluchtelingen

CODE: 162.20

TITEL: De positie van christelijke LHBTI's versterken. Handreiking LHBTI-emancipatie

AUTEUR(S): Pierik, C.

Broekroelofs, R.

Smit, H.D. de

UITGAVE: Utrecht : Movisie, 2020

SAMENVATTING: Een handreiking die handvatten biedt om de positie en acceptatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender personen en mensen met een intersekse ervaring te versterken binnen de christelijke geloofsgemeenschap. Deze handreiking bespreekt de positie van christelijke LHBTI's, de knelpunten waardeze doelgroep mee te maken heeft en hoe je de positie van christelijke LHBTI's verbetert als (Regenboog)gemeente. Met concrete adviezen ondersteund door praktijkvoorbeelden en bestaande initiatieven om mee samen te werken.

LINK: <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-11/Handreiking-christelijke-LHBTIâ€™s-gemeenten.pdf>

TREFWOORDEN: Homoseksualiteit

Transseksualiteit

Christendom

Gemeentelijke overheid

Overheidsbeleid

CODE: 102.20

TITEL: Uitvoering moties Nationaal coordinator- en Staatscommissie discriminatie en racisme

UITGAVE: Den Haag : Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties , 2020

SAMENVATTING: Brief (d.d. 9 december 2020) van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer over het vervolg van de drie moties die op 1 juli 2020 zijn aangenomen over de instelling van een Nationaal coördinator discriminatie en racisme en een Staatscommissie discriminatie en racisme. In de brief kondigt de minister een verkenning te doen naar diverse coördinatiemechanismen de uitkomsten waarvan In het voorjaar van 2021 de Kamer worden voorgelegd. Tevens kondigt de minister aan om in 2021 een divers samengestelde Staatscommissie Discriminatie en Racisme in te stellen die op

langjarige basis onderzoek kan doen naar de stand van racisme in Nederland.

LINK:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/12/09/kamer-brief-over-uitvoering-moties-nationaal-coordinator-en-staatscommissie-discriminatie-en-racisme/uitvoering-moties-nationaal-coordinator-en-staatscommissie-discriminatie-en-racisme.pdf>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Antidiscriminatiebeleid

Landelijke overheid

Racisme

CODE: 323.20

TITEL: Samenleven in verscheidenheid. Beleid voor de migratiesamenleving, wrr-Rapport 103

AUTEUR(S): Engbersen, G.

Bovens, M.

Bokhorst, M.

Jenissen, R.

UITGAVE: Den Haag : Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), 2020

SAMENVATTING: Adviesrapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) aan de overheid over het inburgeringsbeleid in Nederland. Kern van dit advies is dat de overheid een actiever beleid voert om alle nieuwe migranten wegwijs te maken en op te nemen in onze samenleving. Dit actieve beleid is nodig, omdat de migratie naar ons land een structureel karakter heeft. Nederland is uitgegroeid tot een dynamische migratiesamenleving die een grote aantrekkingskracht heeft op migranten uit alle delen van de wereld. Vanaf 2010 ontving ons land jaarlijks meer dan 150.000 migranten en vanaf 2015 meer dan 200.000. Hierdoor neemt de verscheidenheid naar herkomst in ons land toe. Daarnaast heeft Nederland te maken met veel meer 'vlottendheid': zeer veel migranten zijn tegenwoordig passanten en vertrekken na verloop van tijd weer uit ons land. Het huidige beleid houdt te weinig rekening met deze nieuwe realiteit. Het is nog te veel geworteld in de wereld van gisteren, toen nieuwkomers vooral kwamen uit de klassieke immigratielanden: Turkije, Marokko, Suriname en de Antillen. Dat is verleden tijd. De tegenwoordige migranten komen uit een breed palet van zeer verschillende landen, waaronder de voormalige Oostbloklanden, Syrië, India en China. Demografisch onderzoek laat zien dat het aantal inwoners van Nederland dat met een grote verscheidenheid te maken heeft, in vrijwel alle bevolkingsscenario's toeneemt en dat deze toename grote implicaties heeft voor allerlei beleidsvelden, zoals het onderwijs en de arbeidsmarkt aan. De toenemende verscheidenheid in Nederland neemt vier belangrijke vormen aan : (1) Meer verscheidenheid naar (nationale) herkomst; (2) Meer verscheidenheid naar verblijfsduur. Steeds meer immigranten zijn passanten.; (3) Meer verscheidenheid naar migratiemotief en sociaal-economische status; (4) Meer verscheidenheid tussen gemeenten De nieuwe migranten wonen niet in gelijke mate over ons land verspreid. De toegenomen verscheidenheid en vlottendheid, en het structurele karakter van de migratie naar ons land vragen om een proactieve beleidsaanpak gebaseerd op drie centrale uitgangspunten: (1) Van ad-hoc- naar structureel beleid Het structurele karakter van de migratie naar ons land veronderstelt een structureel beleid voor het ontvangen en inburgeren van immigranten in plaats van ad hoc te reageren op de komst van steeds weer nieuwe migranten groepen. Ook vraagt het om een grotere samenhang tussen het migratie- en integratiebeleid.. (2) Naast integratiebeleid ook aandacht voor samenleven

De toegenomen verscheidenheid naar herkomst en verblijfsduur vragen om een adequate infrastructuur om het samenleven van alle inwoners van ons land te faciliteren. Een nadruk op de vraagstukken van samenleven betekent niet dat het huidige integratiebeleid wordt afgeschaft. Centrale aspecten van dat integratiebeleid blijven relevant, vooral het stimuleren en behouden van de arbeidsdeelname van kwetsbare migrantengroepen.. (3) Ruimte voor lokale variatie Gemeenten spelen een sleutelrol bij het ontvangen en inburgeren van immigranten en bij het faciliteren van het samenleven van alle inwoners van ons land. Tussen gemeenten bestaan echter grote verschillen. Tuinbouwgemeenten, zoals de gemeente Westland, waar vooral tijdelijke arbeidsmigranten uit Polen werken, staan voor andere beleidsopgaven dan expatgemeenten, zoals Amstelveen, dat veel kennismigranten uit Japan en India herbergt. In sommige gemeenten is arbeidsdeelname een groot probleem, in andere huisvesting of sociale samenhang, en in de grotere steden spelen deze problemen vaak alle drie. De rijksoverheid moet daarom gemeenten passende financiële, juridische en inhoudelijke ondersteuning geven opdat zij in kunnen spelen op de lokale variëteit.. Vier sets van aanbevelingen Bij het uitwerken van de drie uitgangspunten staan in dit rapport vier kwesties centraal: (1) Verbeter de ontvangst en inburgering van alle migranten; (2) Stimuleer de sociale samenhang, vooral op lokaal niveau ; (3) Zet in op arbeidsdeelname van migranten en hun kinderen; (4) Maak het migratiebeleid meer dienstbaar aan sociale samenhang en arbeidsdeelname.
LINK: <https://www.wrr.nl/binaries/wrr/documenten/rapporten/2020/12/14/samenleven-in-verscheidenheid/WRR-rapport-103-Samenleven-in-verscheidenheid.pdf>

TREFWOORDEN: Inburgering

Multiculturele samenleving

Immigratie

Etnische minderheden

Gemeentelijke overheid

Minderhedenbeleid

CODE: 322.22

TITEL: Re-imagining the city: branding migration-related diversity

UIT: European Planning Studies, Vol. 28, No. 7, pp. 1315-1332.

AUTEUR(S): Belabas, W.

Eshuis, J.

Scholten, P.

UITGAVE: 2020

SAMENVATTING: Paper. How do superdiverse cities re-imagine themselves in response to migration-related diversity? Based on a double case study on the branding strategies of two superdiverse Dutch cities, Amsterdam and Rotterdam, this paper shows that although diversity is part of the brand identity in both cities, it is not used prominently in urban planning or brand communications. Migration-related diversity is re-defined strategically (as 'cosmopolitan' and 'international') for two reasons: (1) to turn it into an asset that enhances the brand, and (2) to align the brand with existing policies and political discourses on migration and accommodate political pressures. City marketers have depoliticized place branding. Marketing logic pushed migration-related diversity to the background, because according to the city marketers diversity does not help a city to stand out. There is limited interaction between spatial planners and city marketers, and marketers use spatial planning selectively in place branding.

LINK: <https://doi.org/10.1080/09654313.2019.1701290>

TREFWOORDEN: Minderhedenbeleid
Multiculturele samenleving
Nederland
Rotterdam
Amsterdam
CODE: 327.20

TITEL: Moskeeën in verandering zes casestudies

AUTEUR(S): Roex, I.

Tuzani, N.

UITGAVE: Deventer : NTA (Nuance door Training & Advies), 2020

SAMENVATTING: Kwalitatief onderzoek naar veranderingsprocessen in Nederlandse moskeeën. Dit onderzoek is uitgevoerd door Nuance door Training & Advies, opgezet in de periode september 2018 tot en met december 2019. Het onderzoek omvat bronnen- en literatuuronderzoek, interviews en veldwerk in en rondom zes geselecteerde Nederlandse moskeeën. Centrale vraag was : Welke veranderingsprocessen vonden plaats in moskeeën in de afgelopen drie tot vijf jaar en in welke relatie staan deze veranderingen - of het uitblijven ervan - tot de interne en externe context van de moskeeën? Om de centrale vraag te beantwoorden, is ingezoomd op drie deelvragen: . (1) Is er een veranderingsproces zichtbaar in het bestuurlijke gezag van de moskee? ; de onderzochte moskeeën heersen verschillende verwachtingen en visies bij besturen en moskeebezoekers over wat de functie van een moskee is of zou moeten zijn. Hierbij lijkt de veranderende samenstelling van de groep moskeebezoekers een belangrijke rol te spelen. Deze veranderende samenstelling heeft betrekking op leeftijd (generatieverschillen) en demografie (de komst van vluchtelingen, hogere betrokkenheid van vrouwen en toenemend aantal bekeerlingen). Er zijn moskeebesturen die er (noodgedwongen) voor kiezen om de moskee meer maatschappelijk betrokken te laten zijn. In verschillende onderzochte moskeeën gaan deze uitbreidingen onder andere gepaard met financiële uitdagingen. Tijdens het onderzoek is waargenomen dat er verschillende verwachtingen zijn over de competenties en rol van een moskeebestuur. Vijf aspecten kwamen tijdens dit onderzoek naar voren: bestuurlijke ervaring, loyaliteit en betrokkenheid, beheersing van de Nederlandse taal, omgang met technologische vernieuwingen en sensitiviteit voor en kennis van theologische kwesties. Deze ontwikkelingen kunnen voor talloze spanningen zorgen die impact hebben op het bestuur.. (2) Is er een veranderingsproces zichtbaar in de theologische stroming van de moskee? ; Binnen de onderzochte moskeeën werd zichtbaar dat de religieuze autoriteit verdeeld lijkt over drie rollen. Het gaat daarbij om de rol van de imam, de docenten en gastpredikers. Hoewel de imam in alle onderzochte moskeeën een centrale rol speelt, lijken de mate van theologische kennis die hij heeft, de mate van beheersing van de Nederlandse taal en inzicht in de Nederlandse (religieuze) context én de mate van populariteit die hij geniet onder de moskeebezoekers zijn autoriteit binnen de moskee te bepalen. We hebben gezien dat de beheersing van de Nederlandse taal daarbij een belangrijkere positie inneemt dan voorheen. In de onderzochte moskeeën hebben de auteurs echter gezien dat de meeste imams niet voldoen aan deze criteria. Het gevolg is dan dat (externe) gastpredikers die de Nederlandse taal machtig zijn en beter inspelen op de Nederlandse context, in dit vacuüm springen. Vooral salafistische organisaties lijken professioneel in te springen in dit vacuüm. (3) Is er een veranderingsproces zichtbaar in de houding van de moskee naar

(samenwerking met organisaties in) de Nederlandse samenleving? Dit onderzoek laat zien dat naar aanleiding van toenemende antiislamuitingen er vaker structurele samenwerking ontstaat tussen moskeeën, die wordt opgezet of afgedwongen door de (lokale) overheid. Dit hebben de auteurs gezien bij drie van de zes onderzochte moskeeën. Het gaat dan om samenwerking tussen moskeeën (onder leiding van de (lokale) overheid) op bepaalde thema's die langere tijd relevant zijn. In verschillende gemeenten bestaan gesprekscycli waarin moskeeën uit de gemeente periodiek met elkaar om de tafel gaan om deze thema's te bespreken. Dit is vooral gerelateerd aan veiligheid maar gaat ook steeds vaker over andere maatschappelijke onderwerpen zoals: hoe om te gaan met 'probleemjeugd'? Deze samenwerking wordt door vele moskeebetrokkenen in dit onderzoek toegejuicht, maar de verwachtingen van wat de overheid voor moslims kan betekenen zijn bij deze onderzochte moskeeën laag en de scepsis en teleurstelling groot. Algemeen: Eén van de grootste veranderingsprocessen van dit moment is de transitie van een enkel religieuze naar een meer diverse functie van de moskee. De meer diverse rol omvat: maatschappelijke betrokkenheid, het versterken van de sociale contacten en een andere visie op religieus onderwijs. Dit zijn dé thema's waar moskeebesturen iets mee moeten in de praktijk. Omdat de samenleving en de moskeebezoekers zelf eisen stellen aan de rol van moskeeën. Deze eisen komen gedeeltelijk met elkaar overeen. De zes onderzochte moskeeën zitten in verschillende fasen in dit proces en kiezen uiteenlopende richtingen. Sommige moskeeën verbinden zich meer met de samenleving, anderen trekken zich juist terug. Een andere belangrijke conclusie van dit rapport is dat de samenwerking tussen de moskee en overheid toeneemt. De onderzochte moskeeën hebben de afgelopen drie tot vijf jaar te maken gehad met salafistische invloeden. Er wordt geconstateerd dat het salafisme in diverse onderzochte moskeeën constant aanwezig is. We kunnen op basis van dit onderzoek echter niet vaststellen dat salafistische invloeden toenemen, zoals in de media, politiek en samenleving vaak wordt gesuggereerd.

LINK: <https://ntadvies.nl/media/1053/moskeeën-in-verandering.pdf>

TREFWOORDEN: Moskeeën

Fundamentalisme

Islamitisch recht

Islam

CODE: 102.20

TITEL: Jaarrapport integratie 2020

REDACTE: Mooij, M. de

Dieleman, M.

Regt, S. de

UITGAVE: Den Haag : Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2020

SAMENVATTING: Editie 2020 van het "Jaarrapport Integratie" waarin een overzicht wordt gegeven van de ontwikkeling van de positie van immigranten (eerste generatie) en hun kinderen (tweede generatie) in de Nederlandse samenleving. Dit rapport beschrijft de ontwikkeling van integratie tot en met 2019. De grote invloed die COVID-19 en de daarmee verband houdende maatregelen op onze economie en de samenleving hebben, komen in dit rapport dan ook niet aan de orde. Het rapport bestaat uit een monitordeel en een verdiepend deel. Het monitordeel toont ontwikkelingen op het gebied van demografie, onderwijs, arbeid, inkomen, uitkeringen, criminaliteit, gezondheid en sociale participatie. Het rapport besteedt hierbij specifiek aandacht aan mensen met een Turkse, Marokkaanse,

Surinaamse en Antilliaanse achtergrond, vluchtelingengroepen en migranten uit de nieuwe EU-lidstaten zoals Polen en Roemenië. Verder bevat het rapport drie verdiepende hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk gaat in op de transitie van onderwijs naar de arbeidsmarkt. Het tweede hoofdstuk behandelt de rol van gezin, opleiding en migratieachtergrond bij veroordeelde jongvolwassenen. Het derde hoofdstuk toont de familienetwerken van niet-westerse oudere migranten. Over het algemeen hebben mensen met een migratieachtergrond een minder gunstige positie dan mensen met een Nederlandse achtergrond. Zo hebben zij gemiddeld genomen een lager onderwijsniveau, minder vaak werk, een lager inkomen en zijn zij vaker uitkeringsafhankelijk. Ook ervaren mensen met een migratieachtergrond hun gezondheid minder vaak als (zeer) goed. De achterstand is voor mensen met een niet-westerse migratieachtergrond gemiddeld groter dan voor mensen met een westerse migratieachtergrond. Binnen deze groepen neemt de tweede generatie een overwegend gunstigere positie in dan de eerste generatie. Op basis van het afgelopen decennium is er echter wel sprake van een inhaalslag in de sociaaleconomische positie die mensen met een migratieachtergrond innemen.

LINK: https://www.cbs.nl/-/media/pdf/2020/46/jaarrapportintegratie2020_web.pdf

TREFWOORDEN: Etnische minderheden

Leerprestaties

Maatschappelijke positie

Schoolloopbaan

Arbeid - Werkgelegenheid

Gezondheid

CODE: 144.20

TITEL: Werk in ontwikkeling? Veranderingen sinds begin deze eeuw in de arbeidsmarktpositie van personen met een niet-westerse migratieachtergrond

UITGAVE: Den Haag : Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), 2020

SAMENVATTING: In dit onderzoeksrapport staan de ontwikkelingen in de arbeidsmarktpositie van personen met een niet-westerse migratieachtergrond sinds begin deze eeuw centraal. De cijfers en analyses hebben betrekking op de periode voordat de economische crisis als gevolg van de coronapandemie uitbrak. Voor dit onderzoek is geput uit verschillende kwantitatieve bronnen en worden zowel survey- als registergegevens geanalyseerd (waaronder Enquête Beroepsbevolking en Survey Integratie Migranten). De arbeidsmarktpositie van personen met een migratieachtergrond is op veel terreinen verbeterd in de afgelopen twintig jaar. Dit komt onder meer door de ontwikkelingen bij de tweede generatie. De grootste stijging in arbeidsdeelname is te zien onder vrouwen. Steeds meer vrouwen uit deze groep hebben betaald werk. Daarnaast werken zij vaker in leidinggevende functies of functies van een hoog beroepsniveau. Ondanks de genoemde positieve ontwikkelingen zijn er op een aantal gebieden, zoals de werkloosheid, de bijstandsafhankelijkheid of flexwerk forse verschillen tussen personen met en zonder migratieachtergrond. Deze groep neemt een kwetsbare positie in op de arbeidsmarkt en dit brengt ook in de komende tijd extra risico's met zich mee. De eerste hoofdstukken van het onderzoek richten zich op het beschrijven van posities en ontwikkelingen van de niet-werkenden (hoofdstuk 2) en de werkenden (hoofdstuk 3). Hier wordt ingegaan op de verschillen tussen generaties en naar geslacht. In hoofdstuk 4 en 5 wordt de aandacht gevestigd op het verklaren van de achterstandsposities. Hoofdstuk 4 begint met een kort overzicht van individuele verklaringen voor de positieverwerving op de arbeidsmarkt. Deze helpen bij de interpretatie van de bevindingen uit hoofdstuk

2 en 3 en geven concrete handvatten voor de verklarende analyses in dit hoofdstuk en in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 4 wordt gekeken naar de mate van evenredigheid en hoe deze zich in de tijd heeft ontwikkeld. Hierbij ligt de nadruk op humancapital verklaringen voor achterstand. In hoofdstuk 5 staat de wijze waarop sociaal-culturele aspecten en de gezondheidstoestand van invloed zijn op de arbeidsmarktpositie van personen met een niet-westerse migratieachtergrond centraal. In de slotbeschouwing worden de bevindingen geplaatst in een bredere context. Wat hebben de bevindingen toegevoegd aan onze kennis over achterstanden van personen met een niet-westerse migratieachtergrond op de arbeidsmarkt en de onderliggende mechanismen? Wat zijn de maatschappelijke en mogelijke beleidsmatige implicaties hiervan? Geconcludeerd wordt dat de arbeidsmarktpositie van personen met een migratieachtergrond is op veel terreinen verbeterd in de afgelopen twintig jaar . Dit komt onder meer door de ontwikkelingen bij de tweede generatie. De grootste stijging in arbeidsdeelname is te zien onder vrouwen. Steeds meer vrouwen uit deze groep hebben betaald werk. Daarnaast werken zij vaker in leidinggevende functies of functies van een hoog beroepsniveau. Ondanks de genoemde positieve ontwikkelingen zijn er op een aantal gebieden, zoals de werkloosheid, de bijstandsafhankelijkheid of flexwerk forse verschillen tussen personen met en zonder migratieachtergrond. Deze groep neemt een kwetsbare positie in op de arbeidsmarkt en dit brengt ook in de komende tijd extra risico's met zich mee. De tweede generatie heeft vaker betaald werk (76%) dan de eerste generatie (63%). Ze hebben in vergelijking tot de eerste generatie ook vaker een betere Nederlandse taalbeheersing en een Nederlands diploma. De generatieverschillen manifesteren zich het duidelijkst bij de vrouwen. Van de tweede generatie vrouwen werkt 73%, tegen 53% van de eerste generatie. Met name vrouwen van de tweede generatie met een Turkse of Marokkaanse achtergrond werken veel vaker dan die van de eerste generatie. Bij de tweede generatie zijn de verschillen naar geslacht ook veel kleiner dan bij de eerste generatie. Dit zien we sterk terug bij de Marokkaanse Nederlanders. De tweede generatie maakt ook duidelijk een stap vooruit ten opzichte van de eerste generatie als het gaat om beroepsniveau en het bekleden van leidinggevende functies. Dit heeft onder meer te maken met hun hogere onderwijsniveau. Het beroepsniveau van vrouwen van de tweede generatie is niet alleen hoger dan dat van vrouwen van de eerste generatie, maar ook dan dat van mannen van de tweede generatie. Ook zijn zij veel sterker georiënteerd zijn op werk. Vrouwen van de 1e generatie geven bijvoorbeeld veel vaker aan niet te (willen) werken in verband met de zorg voor het gezin.

LINK: <https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2020/12/18/werk-in-ontwikkeling/Werk+in+ontwikkeling.pdf>

TREFWOORDEN: Werkgelegenheidsbevordering

Arbeid - Werkgelegenheid

Etnische minderheden

Discriminatie

Vrouwen

Tweede generatie

CODE: 433.20

TITEL: Succesvolle participatie van EU-arbeidsmigranten : Tips en inspirerende voorbeelden voor beleidsmakers en sociaal professionals

AUTEUR(S): Kovács, S.

Avric, B.

UITGAVE: Utrecht : Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS) , 2020

SAMENVATTING: Brochure. De afgelopen tien jaar zijn de aantallen EU-migranten in ons land gestegen. Dit geldt voornamelijk voor de migranten uit Midden- en Oost-Europa.

In deze brochure: 1. worden knelpunten op een rij gezet rondom de participatie van EU-arbeidsmigranten. 2. wordt beschreven wat werkt bij het bevorderen van de participatie van arbeidsmigranten. 3. wordt een podium geboden aan de verschillende betrokkenen rondom het vraagstuk met vierportretten: twee wijkbewoners uit Helmond (een met een Poolse en een met een Nederlandse achtergrond), een welzijnsprofessional uit Naaldwijk (met een Tsjechische achtergrond) en een beleidsprofessional uit Waalwijk (met Een Nederlandse achtergrond) vertellen over hun ervaringen, visie, doelen en ambities rondom de participatie van deze groep. 4. worden een aantal inspirerende voorbeelden op een rij gezet die op verschillende plekken in Nederland uitgevoerd worden. 5. wordt afgesloten met tips over mogelijke Richtingen om de participatie van en een positieve beeldvorming over EU -arbeidsmigranten te bevorderen.

LINK: https://www.kis.nl/sites/default/files/succesvolle_participatie_van_eu-arbeidsmigranten_def.pdf

TREFWOORDEN: Arbeid - Werkgelegenheid

Arbeidsmigratie

Inburgering

Oost-Europeanen

CODE: 143.20

TITEL: Ongelijkheid van het jonge kind - CPB Notitie

AUTEUR(S): Zumbuehl, M.

Dillingh, R.

UITGAVE: Den Haag : Centraal Planbureau (CPB), 2020

SAMENVATTING: Deze notitie geeft, op verzoek van de ministeries van OCW en SZW, meer inzicht in de ontwikkeling van de ongelijkheid in vaardigheden vanaf jonge leeftijd in Nederland. Dit onderzoek brengt in kaart wat bekend is over (de ontwikkeling van) ongelijkheid tussen kinderen – over de leeftijd van twee tot vijftien jaar – in Nederland. Nieuw daarbij is dat wij in staat zijn cohorten te volgen over een lange periode en dat we deze data kunnen verrijken met achtergrondinformatie van het CBS. Bevindingen zijn: Al voordat kinderen naar de basisschool gaan, vinden we meetbare en aanhoudende verschillen in vaardigheden tussen de verschillende sociaaleconomische groepen in Nederland. Kinderen van ouders met een lager inkomen of opleidingsniveau presteren minder goed op het gebied van taal en rekenen dan kinderen van ouders met een hoger inkomen of opleidingsniveau. Deze verschillen verdwijnen niet gedurende hun jeugd en schooltijd. Op het gebied van andersoortige vaardigheden, zoals werkhouding, zijn de verschillen minder groot en eenduidig.. Ook kinderen met een migratieachtergrond beginnen gemiddeld met een achterstand in taal en rekenen, maar deze achterstand neemt af met de leeftijd. Vooral gedurende de basisschoolleeftijd maken zij een inhaalslag. Omdat kinderen met een migratieachtergrond relatief vaak ook ouders met een lager inkomen hebben, zal voor veel van deze kinderen nog wel gelden dat ze achterblijven bij het landelijke gemiddelde. Hierin wijken ze uiteindelijk echter weinig af van kinderen met eenzelfde sociaaleconomische positie, maar zonder migratieachtergrond. Op het gebied van werkhouding en gedrag zijn er al van

jongs af aan weinig verschillen naar migratieachtergrond.. De bovengenoemde verschillen zijn substantieel, maar de verschillen in vaardigheden tussen jongens en meisjes zijn vaak even groot of groter. Zo scoren meisjes duidelijk beter op taal en jongens juist op rekenen. Leerkrachten beoordelen verder de werkhouding en het gedrag van jongens gemiddeld veel minder gunstig dan van meisjes. De verschillen naar geslacht zijn bij deze vaardigheden veel groter dan naar sociaaleconomische achtergrond of migratieachtergrond.. Een vroege achterstand in vaardigheden heeft negatieve gevolgen voor de langere termijn. De relatieve prestaties in de vroege jeugd zijn mede bepalend voor iemands latere arbeidsmarktkansen, zo blijkt uit de literatuur. Als bepaalde groepen kinderen minder gestimuleerd worden in hun ontwikkeling en er minder geïnvesteerd wordt in hun vaardigheden, dan kan dit lang doorwerken.. Uit internationaal onderzoek is bekend dat voor- en vroegschoolse educatie en het onderwijs kan bijdragen aan het verkleinen van de ongelijkheid in de vroege jeugd. Voorwaarde daarvoor is de inzet van kwalitatief goede en gerichte programma's van voldoende omvang. Vaak zijn de meest succesvolle buitenlandse programma's gericht op een specifieke groep van sterk achtergestelde kinderen. Voor Nederland is nog onvoldoende bekend in hoeverre de bestaande programma's en middelen de ongelijkheid helpen verkleinen. Dit vergt aanvullend onderzoek.

LINK: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-Ongelijkheid-van-het-jonge-kind.pdf>

TREFWOORDEN: VO - Voortgezet onderwijs

Leerprestaties

Etnische minderheden

Nederland

Schoolloopbaan

Basisonderwijs (Primair-)

CODE: 743.20

TITEL: De bedreigde stad: de maatschappelijke impact van COVID-19 op Rotterdam

RED ACHTERNAAM: Engbersen, G.

Wentink, T.

UITGAVE: Rotterdam : Kenniswerkplaats Leefbare Wijken , 2020

SAMENVATTING: Deze studie geeft inzicht in de maatschappelijke impact van COVID-19 op de Rotterdamse en Nederlandse samenleving. Het gaat om een eerste meting. Het is de bedoeling om de maatschappelijke impact in de tijd te volgen zodat nader inzicht kan worden verkregen in thema's als werk- en inkomensverlies, zorgmijding, angsten en stress, onderlinge solidariteit, sociale verhoudingen in buurten, vertrouwen van bewoners in elkaar, gezondheidszorg en overheid. Het is van belang om deze inzichten mee te nemen bij de afschaling van maatregelen die in de komende periode vorm gaan krijgen. Studie is gebaseerd op gegevens die tussen vrijdagmiddag 3 april 2020 en maandagavond 13 april 2020 zijn verzameld door het onderzoeksbureau Kieskompas. Daarbij heeft Kieskompas gebruik gemaakt van hun landelijke panel en hun Rotterdampanel, aangevuld met gegevens van het Rotterdamse wijkonderzoek. Deze dataverzameling heeft geleid tot een landelijke steekproef van 6.601 respondenten en een Rotterdamse steekproef van 1.437 respondenten. Studie laat zien dat COVID-19 een aanzienlijke impact heeft op de Rotterdamse samenleving. Bijna 40 procent van de Rotterdamse bevolking voelt zich persoonlijk bedreigd en meer dan 70 procent is van mening dat de stad Rotterdam bedreigd wordt door het coronavirus. Bijna één op de drie werknemers is bang voor baanverlies en meer dan de helft van de

uitzendkrachten en zzp'ers is bang voor een groot verlies aan inkomen. Een kwart van de Rotterdamse zzp'ers en uitzend- en oproepkrachten geeft aan al inkomen te hebben verloren. En ongeveer vier op de tien inwoners zou op dit moment de huisarts en ambulante zorg mijden vanwege besmettingsangst. Hiertegenover staat dat Rotterdammers en Nederlanders een grote bereidheid tonen om anderen te helpen waarbij velen dat al daadwerkelijk doen. Veel mensen zijn niet alleen 'afstandelijk' solidair door zich aan de overheidsmaatregelen rond COVID-19 te houden, maar ook 'nabij' solidair door er te zijn voor hulpbehoevenden. Ook zien we een groot en toegenomen vertrouwen in de landelijke en lokale overheid en in het RIVM. Dat betekent dat er een groot draagvlak is voor de maatregelen die nu worden getroffen. Ook zijn er geen aanwijzingen dat de coronapandemie de sociale relaties in buurten onder druk zet. We zien eerder dat de kwaliteit van buurt- en burenelaties toeneemt. Maar COVID-19 raakt niet alle groepen in gelijke mate. Er zijn duidelijke verschillen tussen groepen in de mate waarin ze te maken hebben met de economische, psychologische en sociale gevolgen van COVID-19. Daarbij zien we dat naast de traditioneel kwetsbare groepen, ook andere groepen worden getroffen. Traditioneel kwetsbare groepen, zoals lager opgeleiden, ouderen, mensen met een gering sociaal netwerk, een gering inkomen, een uitkering, een slechte gezondheid, voelen zich meer bedreigd, hebben minder vertrouwen in overheden en gezondheidsinstellingen, gaan minder snel naar een huisarts en ontvangen in mindere mate graag zorgverleners thuis. Daarnaast zijn er nieuwe kwetsbare groepen, waaronder flexwerkers en middengroepen, die bang zijn voor de financieel-economische gevolgen. Veel personen met een tijdelijke baan of zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) zijn bang voor werk- en inkomensverlies of hebben al inkomensverlies geleden door de crisis. Ook is er een bedreigde middengroep van middelbaar opgeleiden met een (boven)modaal inkomen, bewoners die huren in de vrije sector of tijdelijk werkenden.

LINK: https://www.impactcorona.nl/wp-content/uploads/2020/10/2020-04-Def_rapportdebedreigde-stad.pdf

TREFWOORDEN: Multiculturele samenleving

Maatschappelijke positie

Arbeid - Werkgelegenheid

Gezondheidszorg

Rotterdam

CODE: 145.20

TITEL: Monitor loonverschillen mannen en vrouwen, 2018

AUTEUR(S): Malkaoui, I.

Floris, J.

Borghuis, J.

Chkalova, K.

Bloem, M.

UITGAVE: Den Haag : Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2020

SAMENVATTING: Editie 2020 van een langlopend onderzoek naar loonverschillen. In deze editie worden de loonverschillen in 2018 beschreven en de ontwikkeling ten opzichte van eerdere jaren (periode vanaf 2008 tot en met 2016). Dit onderzoek is door het CBS vier keer eerder uitgevoerd onder de naam 'Gelijk loon voor gelijk werk?' en draagt vanaf 2018 jaar de naam 'Monitor loonverschillen mannen en vrouwen'. In deze editie staan de loonverschillen in 2016 en de ontwikkeling ten opzichte van eerdere jaren centraal (periode vanaf 2008 tot en met 2016).

In de rapportage is er aandacht voor de beloningsverschillen tussen vrouwen en mannen, de gecorrigeerde beloningsverschillen, kenmerken van de werknemer, van de werkgever, van de baan en verklaarde en onverklaarde factoren. In deze editie staan de loonverschillen in 2018 centraal. Ook is gekeken naar de ontwikkeling van loonverschillen ten opzichte van eerdere jaren. Daarbij is zowel gekeken naar het ongecorrigeerde als het gecorrigeerde loonverschil in Nederland. Het ongecorrigeerde loonverschil tussen mannen en vrouwen is zowel in het bedrijfsleven als bij de overheid in 2018 gelijk gebleven ten opzichte van 2016, namelijk 19 procent in het bedrijfsleven respectievelijk 8 procent bij de overheid. Het CBS geeft aan dat ondanks dat de loonverschillen tussen 2016 en 2018 gelijk zijn gebleven, er zowel voor het bedrijfsleven als de overheid een lineaire (rechtlijnige) afname is gedurende de zes verslagjaren sinds 2008. Bij de berekening van het gecorrigeerde beloningsverschil is rekening gehouden met achtergrondkenmerken waarvan bekend is dat ze sterk samenhangen met beloning, zoals leeftijd, opleidingsniveau en arbeidsduur. In 2018 was het gecorrigeerde loonverschil tussen mannen en vrouwen in het bedrijfsleven 7 procent. Dat betekent dat dit loonverschil in het bedrijfsleven in vergelijking met 2016 stabiel is gebleven. Bij de overheid is het gecorrigeerde beloningsverschil gedaald van 5 procent in 2016 naar 4 procent in 2018. Zowel bij de overheid als in het bedrijfsleven is wel nog steeds sprake van een dalende trend sinds 2008. De daling gaat de laatste verslagjaren echter minder snel. Uit de Monitor blijkt dat een groot deel van het beloningsverschil tussen vrouwen en mannen verklaard kan worden door verschillende achtergrondkenmerken. Deze achtergrondkenmerken, zoals arbeidsduur (voltijd/deeltijd werken), beroepsniveau of leidinggeven, hangen samen met de verschillende posities van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt. Wanneer gecorrigeerd wordt voor verschillende achtergrondkenmerken, blijft een verschil in beloning zichtbaar. Dit wordt het 'onverklaarde loonverschil tussen vrouwen en mannen' genoemd. Het gecorrigeerde loonverschil geeft volgens het CBS een voorzichtige indicatie van het bestaan van ongelijk loon voor gelijkwaardige arbeid. In hoeverre feitelijk sprake is van beloningsdiscriminatie of dat andere verklaringen/achtergrondkenmerken die niet in het onderzoek zijn meegenomen hierbij een rol spelen is op basis van het onderzoek niet te zeggen. Ondanks dat het CBS vaststelt dat over de jaren heen een gestage afname van loonverschillen te zien is, gaat deze afname vrij langzaam.

LINK: <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/publicaties/2020/11/26/cbs-monitor-loonverschillen-mannen-en-vrouwen-2018/cbs-monitor-loonverschillen-mannen-en-vrouwen-2018.pdf>

TREFWOORDEN: Arbeid - Werkgelegenheid

Sekseverschillen

Inkomen

Vrouwen

Mannen

CODE: 432.20

TITEL: Ouderenmishandeling. Veilig en beschermd ouder worden. Een handreiking voor gemeenten

AUTEUR(S): Westerveld, N.

Kellenaers, A.

Schakenraad, W.

Delft, A. van

UITGAVE: Utrecht : Movisie , 2020

SAMENVATTING: Dit document is een handreiking aan alle gemeenten om ouderenmishandeling op de agenda te zetten én te houden. Het biedt concrete handvatten om mee aan de slag te gaan om ouderenmishandeling terug te dringen en ambities waar te maken. Deze handreiking bevat, naast verdiepende informatie, een stappenplan uit Zuidoost-Brabant hoe te komen van beleid tot uitvoering en een toolkit waarin alle praktische tips rondom ouderenmishandeling, ontspoorde mantelzorg en financieel misbruik op een rijtje staan. Deze handreiking is tot stand gekomen op verzoek van het landelijk programmeerteam Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT). Deze handreiking is geschreven in samenwerking met regionale projectleiders GHNT.

LINK: <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-12/Ouderenmishandeling%20handreiking%20december%202020.pdf>

TREFWOORDEN: Ouderen

Huiselijk geweld

Overheidsbeleid

Mishandeling

Gemeentelijke overheid

Geweldpreventie

CODE: 176.20

TITEL: De heropening van de samenleving : De maatschappelijke impact van COVID-19 in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam & Nederland

AUTEUR(S): Engbersen, G. et al.

UITGAVE: Rotterdam : Erasmus School of Social and Behavioural Sciences / Kenniswerkplaats Leefbare Wijken , 2020

SAMENVATTING: Deze studie geeft inzicht in de maatschappelijke impact van COVID-19 op de Rotterdamse en Nederlandse samenleving. Het gaat om een tweede meting, een vervolg op een meting die in april 2020 werd verricht in Rotterdam. Tijdens het voorlopige hoogtepunt van de corona-uitbraak, in april 2020, bleek dat een groot deel van de Nederlandse bevolking angstig en onzeker was. Wat is er sinds april veranderd? Dit is onderzocht tijdens de tweede meting, in juli 2020, met een landelijke steekproef met 20.462 respondenten waarbij ook specifiek gekeken is naar de situatie in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. In de periode april-juli is de context veranderd: het aantal besmettingen is afgenomen en diverse overheidsmaatregelen zijn geleidelijk versoepeld. Deze veranderingen zijn terug te zien in de resultaten van het nieuwe onderzoek: mensen voelen zich minder bedreigd door het coronavirus en zijn minder risicomijdend in hun gedrag. Tegelijkertijd zien we dat het vertrouwen in overheid, GGD's en RIVM sinds april licht is afgenomen. De maatschappelijke veerkracht, die bijvoorbeeld tot uiting komt in de grote mate van bereidheid om anderen te helpen, is gelijk gebleven. De angst voor baan- en inkomensverlies is vergeleken met april afgenomen. Ondernemers zijn minder onzeker geworden over het voortbestaan van hun bedrijf. De respondenten met de meest kwetsbare positie op de arbeidsmarkt (tijdelijk contract, laagbetaald, slechte gezondheid), voelen zich het vaakst onzeker over het behoud van hun baan. Respondenten die al inkomen verloren hebben als gevolg van de coronacrisis, zijn vaak ruim de helft van hun inkomen kwijt. Somberheid over de toekomst zien we vooral bij zzp'ers. Hoewel zij sinds de versoepeling van de maatregelen vaak weer meer werk hebben, vrezen velen dat hun inkomen niet meer op het oude niveau komt. In april vermeed bijna 40 procent van de Nederlanders een bezoek aan de huisarts. Deze zorgmijding is in juli gedaald naar minder dan 20 procent. De mensen die zorg nog steeds mijden

vanwege de angst voor besmetting behoren vaker tot kwetsbare groepen: mensen met een lagere opleiding, een lager inkomen en een slechtere gezondheid. In april zag driekwart van de Nederlanders COVID-19 als bedreigend voor Nederland, dit is in juli gedaald naar de helft van de bevolking. De verminderde ingeschatte dreiging is ook terug te zien in het gedrag van mensen. Zo wordt de 1,5-meterregel minder streng nageleefd dan in april. Toch zegt nog steeds een overgrote meerderheid zich hieraan te houden. Gevoelens van angst, stress en onzekerheid als gevolg van de pandemie zijn over het algemeen afgenomen. Sommige groepen, vooral jonge stedelingen, ervaren nog wel relatief vaak negatieve gevoelens. De overlast van burens en mensen op straat is sinds april iets toegenomen. Dit is vooral zichtbaar in de grote steden. Nog steeds tonen mensen een grote bereidheid hun burens te helpen als deze hulp nodig hebben als gevolg van de corona-uitbraak. In april hadden Nederlanders een groot vertrouwen in overheidsinstanties. Dat zorgde voor een groot draagvlak voor de coronamaatregelen. Het nieuwe onderzoek toont aan dat dit vertrouwen nog steeds hoog is, maar wel is afgenomen. Had in april nog rond twee derde van de respondenten vertrouwen in de landelijke of lokale overheid, in juli is dit afgenomen tot ruim de helft. Ook het vertrouwen in het RIVM en de GGD's is sinds april iets gedaald, maar nog altijd heeft rond twee derde van de respondenten (veel) vertrouwen in deze instanties. Verschillen tussen Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Vanwege de sterke aanwezigheid van kwetsbare economische sectoren (toerisme, horeca) was de verwachting dat de sociaal-economische gevolgen van de coronacrisis in Amsterdam het sterkst zouden zijn. Dit blijkt niet altijd het geval. Zo ligt het aandeel personen dat werk of inkomen heeft verloren in Rotterdam hoger dan in Amsterdam en Den Haag. In Rotterdam en Den Haag vrezen vooral mensen met de laagste inkomens voor baanverlies, in Amsterdam eerder degenen met een hoger inkomen (tussen modaal en tweemaal modaal). Ook vrezen Amsterdamse ondernemers, net als hun collega's in Rotterdam, relatief vaak voor faillissement van hun bedrijf. Respondenten in de drie onderzochte steden melden vaker dan landelijk gemiddeld dat overlast van burens en op straat sinds de coronacrisis is toegenomen. Vooral in Den Haag zijn er verschillen in de ervaren overlast tussen kwetsbare wijken (Centrum, Laak en Escamp) en andere wijken van de stad. In Amsterdam en Rotterdam lijken de verschillen tussen soorten wijken minder groot.

LINK: https://www.kenniswerkplaats-leefbarewijken.nl/wp-content/uploads/Heropeningsamenleving_KL01B.pdf

TREFWOORDEN: Multiculturele samenleving

Maatschappelijke positie

Arbeid - Werkgelegenheid

Rotterdam

Den Haag

Amsterdam

Gezondheidszorg

CODE: 145.20

TITEL: De verdeelde samenleving : De maatschappelijke impact van COVID-19 in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam & Nederland

AUTEUR(S): Engbersen, G.

et al.

UITGAVE: Rotterdam : Erasmus School of Social and Behavioural Sciences / Kenniswerkplaats Leefbare Wijken , 2020

SAMENVATTING: Deze studie geeft inzicht in de maatschappelijke impact van COVID-19 op de Rotterdamse en Nederlandse samenleving. Het gaat om een derde meting, De eerste meting vond plaats in april 2020 en de tweede meting in juli 2020. De derde meting werd verricht in november 2020 onder een landelijke steekproef 25.185 respondenten, waarbij ook gekeken is naar de situatie in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Tijdens het voorlopige hoogtepunt van de corona-uitbraak, in april, bleek dat een groot deel van de Nederlandse bevolking angstig en onzeker was. Bij de heropening van de samenleving begin juli was de angst en onzekerheid afgenomen, maar dat heeft zich niet doorgezet. Dit blijkt uit deze derde meting . Er is weer sprake van een toename van angst- en stressgevoelens en een verdere afname in het vertrouwen in de overheid, het RIVM en de GGD. Jongeren en mensen met kwetsbare maatschappelijke posities, zoals een laag inkomen, een lage opleiding, geringe werkzekerheid, en een beperkt ondersteunend netwerk, hebben relatief meer onvrede over het overheidsbeleid dan groepen met een sterkere maatschappelijke positie en een sterker ondersteunend netwerk. Een verdeelde samenleving dus. De gevoelens van angst en stress ten gevolge van het virus zijn in november 2020, tijdens de tweede golf, weer sterk toegenomen en soms zelfs hoger dan het niveau van april van dit jaar. Meer mensen zien COVID-19 als bedreiging voor zichzelf, hun vrienden en vooral hun familie. Opvallend is vooral veel respondenten (bijna 40 procent) zegt dat ze het gevoel hebben dat ze niets hebben om naar uit te kijken. In april constateerden we zeer veel vertrouwen in de overheid, het RIVM en de GGD. Maar na april is dat vertrouwen afgenomen. Het vertrouwen in de landelijke overheid is teruggelopen van bijna 70 naar 55 procent, in het RIVM van 75 naar 60 procent en in de GGD van 78 naar 65 procent. De angst van werkenden om hun baan te verliezen is in november groter dan in juli. Deze angst is groter in Amsterdam en Rotterdam. Meer dan in de zomer zijn respondenten bang om hun inkomen te verliezen, vooral in Amsterdam is de angst in de laatste maanden toegenomen. De helft van de ondernemers is bang dat hun bedrijf de crisis niet overleeft, dat is meer dan afgelopen zomer. In Rotterdam is nog een groter deel bang dat het bedrijf ophoudt te bestaan. De tweede coronagolf heeft op nationaal niveau niet geleid tot een nieuwe toename van zorgmijding. In de drie grote steden is het beeld echter anders. Daar is, in vergelijking met de meting van juli, wel een toename van het aandeel respondenten dat een bezoek aan een huisarts liever vermijdt en zorgverleners liever niet thuis langs ziet komen. Dit past in het beeld van de tweede golf waarin juist de grote steden brandhaard zijn van de pandemie. Voor de overgrote meerderheid van onze respondenten (tot 90 procent) zijn de hygiënemaatregelen van het RIVM nog steeds de norm. Dit is veel minder het geval voor de maatregelen die zich richten op het beperken van contacten (thuisblijven, thuiswerken, mijden van vrienden en familie). Er is geen groot verschil met de situatie juli, toen een groot deel van deze maatregelen was versoepeld. Blijkbaar is het mijden van contacten in de tweede golf moeilijker dan tijdens de eerste golf. Sinds de corona-uitbraak is de overlast van burens en op straat beperkt toegenomen, landelijk ziet één op de tien respondenten een toename van de overlast. In de drie steden ziet een groter deel van de respondenten meer overlast in de buurt. Sinds de zomer is in Rotterdam het deel van de respondenten dat meer overlast ervaart toegenomen.

LINK: <https://www.kenniswerkplaats-leefbarewijken.nl/wp-content/uploads/De-verdeelde-samenleving-201217.pdf>

TREFWOORDEN: Maatschappelijke positie

Multiculturele samenleving

Arbeid - Werkgelegenheid

Rotterdam
Amsterdam
Den Haag
Gezondheidszorg
CODE: 145.20

TITEL: Geweld hoort nergens thuis : Vierde voortgangsrapportage over het programma Geweld hoort nergens thuis

UITGAVE: Den Haag : Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport / Ministerie van Justitie en Veiligheid / VNG, 2020

SAMENVATTING: Vierde Voortgangsrapportage van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' en bijbehorende kamerbrief (d.d. 18 juni 2020) van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister voor Rechtsbescherming. Het programma 'Geweld hoort nergens thuis. Programma aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2018-2021' is medio 2018 van start gegaan. Ambitie van dit programma is huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade van geweld te beperken en de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, duurzaam te doorbreken. Deze vierde voortgangsrapportage beschrijft de inspanningen en resultaten van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' in de 1e helft van 2020, en de prioriteiten voor de 2e helft van 2020. De progressie op actielijn 1 'Eerder en beter in beeld' van het programma zoals in de derde voortgangsrapportage is opgenomen, zet zich voort. De meldcodetour is op stoom; in vrijwel alle regio's is ofwel een bijeenkomst geweest, ofwel staat deze gepland. Waar voorheen geluiden waren dat vanuit het onderwijs de meldcode spaarzaam werd toegepast, worden er in deze sector grote stappen gezet, onder andere door de ontwikkeling van de app 'Meldcode Kindermishandeling' voor het onderwijs en de ontwikkeling van een veldnorm kindermishandeling en huiselijk geweld voor het onderwijs. Zoals ook in de derde voortgangsrapportage is gerapporteerd, is landelijk gezien sprake van een forse toename van het aantal meldingen bij en adviesvragen aan Veilig Thuis. Op verschillende manieren wordt geprobeerd de druk op Veilig Thuis te verminderen, onder andere aan de hand van afspraken over de gegevensuitwisseling tussen de politie en Veilig Thuis. Vanaf dit jaar komen er ook structureel middelen vrij voor Veilig Thuis. Ook zet het programmateam GHNT, aanvullend op de publiekscampagne, in op het eerder en breder bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het programma GHNT is pas betekenisvol als de gezinnen en huishoudens die eerder en beter in beeld komen, ook goed worden geholpen. Hier richt actielijn 2 'Stoppen en duurzaam oplossen' zich op. Het realiseren van de volgende drie voorwaarden is hierbij essentieel: (1) het implementeren van de visie gefaseerde ketenzorg, (2) het versterken van de lokale (wijk)teams en (3) het implementeren van een aanpak voor gezinnen/huishoudens met de meest complexe problematiek (MDA++). De inzet op 'eerder en beter in beeld' en 'stoppen en duurzaam oplossen' vormt een belangrijke basis voor de aanpak voor de specifieke groepen zoals opgenomen in actielijn 3. Daarnaast verbindt het programmateam GHNT de aanpak vanuit de programma's Scheiden zonder Schade en Samen tegen Mensenhandel waar mogelijk aan de regionale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hetzelfde zal gaan gelden voor de uitvoering van de actieagenda Schadelijke Praktijken. Tevens werkt het programmateam samen met de Nationaal Rapporteur Mensenhandel, het ministerie van VWS, het ministerie van JenV ende VNG aan de ondersteuning van regio's bij de aanpak van seksueel geweld.

LINK:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/05/31/geweld-hoort-nergens-thuis-4e-voortgangsrapportage/geweld-hoort-nergens-thuis.pdf>

KAMERBRIEF:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/06/18/kamerbrief-4e-voortgangsrapportage-geweld-hoort-nergens-thuis/kamerbrief-over-voortgangsrapportage-geweld-hoort-nergens-thuis.pdf>

REFWOORDEN: Vrouwen

Overheidsbeleid

Kinderbescherming

Geweldpreventie

Huiselijk geweld

CODE: 324.20

TITEL: Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld 2020

AUTEUR(S): Akkermans, M.

Gielen, W.

Kloosterman, R.

Moons, E.

Reep, C.

Wingen, M.

UITGAVE: Den Haag : Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2020

SAMENVATTING: Eerste editie van de Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld, een bevolkingsonderzoek naar de prevalentie van slachtofferschap van huiselijk geweld en seksueel geweld, uitgevoerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek in opdracht van het WODC. Bevat cijfers over de jaarprevalentie van slachtofferschap, aangevuld met cijfers over plegers, gevolgen van geweld, en contacten van slachtoffers naar aanleiding van hun ervaringen. De gegevens waarop deze editie is gebaseerd komen uit een steekproefonderzoek onder ruim 30 .000 personen van 16 jaar en ouder die het CBS in de periode maart–april 2020 via internet heeft gevraagd naar hun ervaringen met huiselijk geweld en seksueel geweld in de voorafgaande twaalf maanden. Een eventuele toe- of afname van huiselijk en seksueel geweld in de maanden van de eerste lockdown tijdens de coronapandemie kon met deze data niet worden onderzocht. 1,2 miljoen personen van 16 jaar en ouder gaven in maart en april van dit jaar aan in de voorgaande 12 maanden slachtoffer te zijn geweest van een vorm van huiselijk geweld. Bij 820 duizend personen had dit een structureel karakter, dat wil zeggen dat ze het (bijna) dagelijks, wekelijks of maandelijks meemaakten. Van seksueel geweld, binnen of buiten de huiselijke kring, werden 1,6 miljoen 16 -plussers slachtoffer. 185 duizend personen maakten dit structureel mee. 8 procent van de Nederlandse bevolking van 16 jaar en ouder (1,2 miljoen personen) gaven begin 2020 aan slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld in de 12 maanden voorafgaande aan de enquête. Onder huiselijk geweld vallen fysiek geweld, dwingende controle, stalking door een ex-partner of seksueel geweld gepleegd door iemand uit de huiselijke kring, dat wil zeggen een gezins- of familielid of (ex-)partner. Fysiek geweld varieert van dreigen met lichamelijke pijn of slaan, tot poging tot verstikking. Er is sprake van dwingende controle wanneer één persoon de ander sterk domineert en controleert. Dit varieert van kleineren/vernederen of voortdurend iemands gangen nagaan, tot het verbieden van omgang met familie en vrienden. Dwingende controle kwam met 5 procent het vaakst voor, gevolgd door fysiek geweld (4%) en stalking door een ex-partner

(1%). Van seksueel geweld werd 1% slachtoffer in huiselijke kring. Minstens 6% van de Nederlandse bevolking van 16 jaar en ouder was structureel slachtoffer van huiselijk geweld, dat wil zeggen dat dit (bijna) dagelijks, wekelijks of maandelijks voorkwam. Dit betreft 820 duizend personen. Huiselijk geweld treft met name jongvolwassenen en neemt af met de leeftijd. Zo zei 24 procent van de 16- tot 18-jarigen en 18% van de 18- tot 24-jarigen slachtoffer te zijn geweest van geweld in de huiselijke kring, tegen 3% van de 65-plussers. Vrouwen zijn iets vaker slachtoffer dan mannen: 9% tegen 7%. Bij alle vormen van huiselijk geweld is de pleger vaker man dan vrouw. Onder seksueel geweld vallen niet-fysieke seksuele intimidatie, fysiek seksueel geweld en online seksuele intimidatie. Fysiek seksueel geweld omvat alle vormen van ongewenst seksueel lichamenlichamelijk contact, variërend van ongewenste aanrakingen tot verkrachting. Niet-fysieke en online seksuele intimidatie variëren van het (online) ontvangen van seksueel getinte opmerkingen of het voortdurend op een seksuele manier aangestaard worden, tot het moeten aanschouwen van seksuele handelingen of verspreiding van seksueel beeldmateriaal. Bij seksueel geweld worden zowel voorvallen binnen als buiten de huiselijke kring meegenomen. 11% van de bevolking (16 jaar en ouder) gaf aan slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld. Dit zijn 1,6 miljoen personen. Seksueel geweld vindt merendeels buiten de huiselijke kring plaats. Ruim 1,5 miljoen personen werden slachtoffer door toedoen van iemand buiten de huiselijke kring, tegen krap 0,2 miljoen personen die slachtoffer waren van seksueel geweld binnen de huiselijke kring. Vrouwen zijn vaker slachtoffer dan mannen (15% tegen 7%). 5% van de vrouwen zei te zijn geconfronteerd met fysiek seksueel geweld, 11% met niet-fysieke seksuele intimidatie en 7 procent met online seksuele intimidatie. Bij de mannen waren de cijfers respectievelijk 2%, 3% en 4%. De pleger was vaker man dan vrouw. Bij minstens 185 duizend personen (1,3% kwam het seksuele geweld structureel voor.

LINK:

<https://www.huiselijkgeweld.nl/binaries/huiselijkgeweld/documenten/publicaties/2020/12/21/prev-alentiemonitor-huiselijk-geweld-en-seksueel-geweld-2020/Prevalentiemonitor2020.pdf>

TREFWOORDEN: Geweld

Huiselijk geweld

Vrouwen

Mannen

Mishandeling

CODE: 171.20

TITEL: Impactmonitor huiselijk geweld en kindermishandeling 2020

UITGAVE: Den Haag : Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2020

SAMENVATTING: Tweede editie van de Impactmonitor huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze impactmonitor laat op structurele basis zien hoe het er in Nederland voorstaat met de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De impactmonitor huiselijk geweld en kindermishandeling laat op structurele basis zien hoe het er in Nederland voor staat met de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en wat de impact is van deze aanpak op de levens van de betreffende mensen. De monitoring van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling heeft als doel bij te dragen aan het zichtbaar maken van lokale, regionale en landelijke resultaten. Hierbij gaat het zowel om uitvoering als beleid. De impactmonitor is opgezet als groeimodel. In hoofdstuk 3 wordt gerapporteerd over de indicatoren die op dit moment beschikbaar zijn. Dit zijn indicatoren op het terrein van aard en omvang van huiselijk geweld en

kindermishandeling, kenmerken van daders en slachtoffers en indicatoren binnen de thema's Vergroting bereik Veilig Thuis, Verbinding zorg en veiligheid, Eerder Signaleren en Bespreken en Verbetering outcome. Daarnaast zijn een groot aantal bestaande indicatoren geactualiseerd met recente informatie over het 1e halfjaar van 2020; dit geldt met name bij de indicatoren die gebaseerd zijn op gegevens van Veilig Thuis en politie. Ook zijn er recentere uitkomsten opgenomen over de prevalentie van huiselijk geweld. Indicatoren waarover ten opzichte van de vorige rapportage geen actuelere informatie beschikbaar is, zijn toch ook weer opgenomen in deze editie van de monitor om zo een compleet beeld te schetsen. Enige gegevens die gepresenteerd worden in deze editie: In de periode maart-april 2020 gaf 8 procent van de personen van 16 jaar en ouder aan in de afgelopen 12 maanden slachtoffer te zijn geweest van een of meerdere vormen van huiselijk geweld. In het eerste halfjaar van 2020 hebben de Veilig Thuis organisaties 58.500 keer advies (en ondersteuning) gegeven. Dit is 10 procent meer dan in het eerste halfjaar van 2019. Daarnaast hebben de Veilig Thuis organisaties 64.425 meldingen ontvangen in het eerste halfjaar van 2020; dit is 2 procent minder dan in het eerste halfjaar van 2019. In het eerste halfjaar van 2020 heeft de Raad voor de Kinderbescherming 7.628 onderzoeken (naar een kinderschermingsmaatregel of naar een maatregel ná OTS)¹⁴ afgerond, dit zijn er 805 minder dan in het eerste halfjaar van 2019. In 956 van de afgeronde onderzoeken naar een kinderschermingsmaatregel werd bij aanvang van het onderzoek direct een voorlopige ondertoezichtstelling aangevraagd, bij 54 onderzoeken werd bij de start direct al een voorlopige voogdij aangevraagd. In het onderzoek beoordeelt de raadsonderzoeker of verplichte hulp de beste oplossing is voor het kind

LINK:

<https://www.huiselijkgeweld.nl/binaries/huiselijkgeweld/documenten/publicaties/2020/12/21/impactmonitor-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling-2020/impactmonitor-hgkm-2020.pdf>

TREFWOORDEN: Huiselijk geweld

Geweld

Kinderen

Mishandeling

Vrouwen

Meldpunten

CODE: 171.20

TITEL: Ethnic Discrimination in the Dutch Labour Market: Differences Between Ethnic Minority Groups and the Role of Personal Information About Job Applicants—Evidence from a Field Experiment

UIT: Journal of International Migration and Integration, Published online 22 December 2020

AUTEUR(S): Thijssen, L.oenders, M.

Lancee, B.

UITGAVE: 2020

SAMENVATTING: In this study, the authors present the results of a large-scale field experiment on ethnic discrimination in the Dutch labour market. They sent fictitious job applications (N = 4211) to vacancies for jobs in ten different occupations in the Netherlands. By examining 35 different ethnic minority groups, they detect considerable differences in discrimination rates, predominantly between Western and non-Western minorities. Furthermore, they find little systematic variation in discrimination patterns with regard to gender, regions, and occupations, pointing to the existence of an ethnic hierarchy that is widely shared among

employers. Finally, they do not find empirical support for the hypothesis that adding personal information in job applications reduces discrimination.

LINK: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12134-020-00795-w>

TREFWOORDEN: Arbeid - Werkgelegenheid

Werving & selectie

Discriminatie

Etnische minderheden

Praktijktests

CODE: 411.20

TITEL: Geweld hoort nergens thuis : Vijfde voortgangsrapportage over het programma Geweld hoort nergens thuis

UITGAVE: Den Haag : Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport / Ministerie van Justitie en Veiligheid / VNG, 2020

SAMENVATTING: Vijfde voortgangsrapportage van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' en bijbehorende kamerbrief (d.d. 21 december 2020) van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister voor Rechtsbescherming. Het programma 'Geweld hoort nergens thuis. Programma aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2018-2021' is medio 2018 van start gegaan. Ambitie van dit programma is huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade van geweld te beperken en de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, duurzaam te doorbreken. Deze vijfde voortgangsrapportage beschrijft de inspanningen en resultaten van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' in van 2020, en de prioriteiten voor 2021. Deze rapportage maakt zichtbaar dat de regio's – ondersteund door het programma in de vorm van landelijk ontwikkelde instrumenten, financiering voor regionaal projectleiders en middelen vanuit de projectenpool 'Van-Denken-naar-Doen' – in de afgelopen jaren forse inspanningen hebben geleverd als het gaat om het versterken van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De effecten daarvan worden zichtbaar, onder andere in de resultaten van het onderzoek dat het Verwey Jonker Instituut heeft gedaan naar de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze resultaten zijn ook opgenomen in de impactmonitor huiselijk geweld en kindermishandeling. Uit het onderzoek blijkt dat er waardevolle resultaten zijn geboekt in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. In een periode van anderhalf jaar is het geweld in de gevolgde gezinnen duidelijk afgenomen. Dit is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de resultaten van een vergelijkbaar onderzoek in de vier grote steden van zes jaar eerder, waaruit bleek dat in geen van de gezinnen het geweld was afgenomen. Tegelijkertijd constateren de onderzoekers dat in meer dan de helft van de gevolgde gezinnen nog steeds sprake is van ernstig of veelvuldig geweld. Dit laat zien hoe belangrijk het is om blijvend in te zetten op het versterken van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het onderzoek laat ook zien wat werkende elementen zijn om geweld in gezinnen en huishoudens te doen afnemen en/of stoppen. Deze elementen sluiten aan op de prioritaire thema's van het programma GHNT. Zo wordt door de onderzoekers in de praktijk veel handelingsverlegenheid geconstateerd op het lokale niveau. Professionals weten vaak niet hoe ze het thema van huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen en moeten bespreken en hoe concrete afspraken rond de veiligheid moeten worden gemaakt. Training en ondersteuning van deze professionals is volgens de onderzoekers noodzakelijk om te zorgen dat de veiligheid geborgd wordt. Uit de rondetafelgesprekken en de aanvragen voor de projectenpool 'Van-Denken-naar

-Doen 2020-2021' komt naar voren dat bijna alle regio zich hier bewust van zijn en investeren in het versterken van hun lokale (wijk)teams op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling en het verbeteren van de samenwerking tussen Veilig Thuis en lokale (wijk)teams. Om professionals in het lokale veld te ondersteunen bij het maken van concrete afspraken met gezinnen en/ of huishoudens over de veiligheid, werken politie en justitie vanuit de afstemming tussen zorg en straf aan een beter inzicht in en gebruik van de justitiële interventies als de (acute) situatie daar om vraagt. Bij de uitbraak van COVID-19 werd verwacht dat het aantal gevallen van huiselijk geweld zou toenemen, omdat door de maatregelen om COVID-19 te bestrijden spanningen thuis zouden kunnen ontstaan of verergeren. Om deze reden is op tal van manieren aandacht gevraagd voor deze problematiek, en is geïnvesteerd in de samenwerking tussen onder andere gemeenten, scholen en Veilig Thuis. Het Landelijk Netwerk Veilig Thuis (LNVT) geeft vooralsnog aan geen significante stijging te zien van het aantal adviesvragen of meldingen als gevolg van COVID-19. De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is er nadrukkelijk één van de lange adem. Het is positief om te zien dat huiselijk geweld en kindermishandeling eerder en beter in beeld komen. En ook de resultaten van de inspanningen op lokaal, regionaal en landelijk niveau van de afgelopen jaren op het stoppen en duurzaam oplossen van geweld worden steeds meer zichtbaar. Hier is in de afgelopen jaren door alle betrokken organisaties en professionals hard aan gewerkt

LINK:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/12/21/vijfde-voortgangsrapportage-over-het-programma-geweld-hoort-nergens-thuis/vijfde-voortgangsrapportage-over-het-programma-geweld-hoort-nergens-thuis.pdf>

INFOGRAPHIC:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/12/21/infographic-bij-de-vijfde-voortgangsrapportage-van-het-programma-geweld-hoort-nergens-thuis>

KAMERBRIEF:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/12/21/voortgangsrapportage-geweld-hoort-nergens-thuis/voortgangsrapportage-geweld-hoort-nergens-thuis.pdf>

TREFWOORDEN: Vrouwen

Overheidsbeleid

Huiselijk geweld

Kinderbescherming

Geweldpreventie

CODE: 324.20

TITEL: Cijferoverzicht Programma Onbeperkt meedoen!. Indicatoren voor de actielijnen

AUTEUR(S): Gool, C. van

Verweij, A.

Brink, C. van den

UITGAVE: Bilthoven : Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), 2020

SAMENVATTING: Dit document presenteert de cijfers voor een set indicatoren waarmee het programma 'Onbeperkt meedoen!' gemonitord kan worden. Het ministerie van VWS gebruikt deze indicatorenset voor de jaarlijkse voortgangsrapportage van het programma. In 2019 verscheen het eerste cijferoverzicht. In dit nieuwe cijferoverzicht van 2020 zijn voor zover beschikbaar nieuwe cijfers toegevoegd.

Op 14 juni 2018 is het programma 'Onbeperkt meedoen!' van start gegaan, gebaseerd op het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap. De

ambitie van het programma is dat mensen met een beperking meer naar eigen wens en vermogen kunnen deelnemen aan de samenleving, net als ieder ander. Het hoofddoel is dat mensen met een beperking merkbaar minder drempels gaan tegenkomen die het meedoen in de weg staan. Het programma bestaat onder andere uit zeven actielijnen. Voor iedere actielijn zijn maatregelen uitgewerkt om concrete doelen te bereiken en merkbare verbeteringen te realiseren voor mensen met een beperking. Naast de cijfers voor de actielijnen worden ook cijfers gepresenteerd over de voortgang van activiteiten rondom de implementatie van het VN-verdrag Handicap bij gemeenten en bedrijfssectoren. De indicatoren zijn in dit overzicht ingedeeld naar actielijn: bouwen en wonen, werk, onderwijs, vervoer, participatie en toegankelijkheid, rijk als organisatie, gemeenten, bedrijfsleven. Om in één oogopslag een compleet beeld van alle indicatoren te krijgen, begint dit document met een 'Samenvatting cijferoverzicht' waarin een selectie van de cijfers bij de indicatoren kernachtig staat weergegeven. Op de daaropvolgende pagina's worden de indicatoren per actielijn gepresenteerd :bouwen en wonen, werk, onderwijs, vervoer, participatie en toegankelijkheid, rijk als organisatie, gemeenten, bedrijfsleven. Het document is aanklikbaar om eenvoudig van de ene naar de andere actielijn te kunnen gaan. Per indicator wordt het meest actuele cijfer gepresenteerd. Als het cijfer nieuw is ten opzichte van het overzicht in 2019, wordt dit aangegeven met een icoontje (vinkje). Om inzicht te krijgen in ontwikkelingen in de tijd, worden ook cijfers van eerdere jaren gepresenteerd, voor zover beschikbaar. Waar mogelijk gaat het eerste cijfer over 2015 of 2016, vlak voordat het programma Onbeperkt meedoen! van start ging. Het overzicht is door de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport op 20 november 2020 naar de Tweede Kamer gestuurd met begeleidende brief. In de brief wordt een korte terugblik gegeven op de start van het programma 'Onbeperkt meedoen!' en wordt een beeld geschetst van het algemene beeld dat uit de indicatoren naar voren komt. daarop volgt een algemene toelichting op de totstandkoming van de indicatoren wordt per onderdeel de achtergrond bij de gekozen indicator geschetst.

LINK:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/11/20/cijferoverzicht-2020-programma-onbeperkt-meedoen/cijferoverzicht-2020-programma-onbeperkt-meedoen.pdf>

KAMERBRIEF:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/11/20/kamerbrief-over-voortgangsrapportage-programma-onbeperkt-meedoen-2020/kamerbrief-over-voortgangsrapportage-programma-onbeperkt-meedoen-2020.pdf>

TREFWOORDEN: Participatie

Maatschappelijke positie

Antidiscriminatiebeleid

Overheidsbeleid

Gehandicapten

CODE: 323.20

TITEL: Onbeperkt meedoen! Voortgangsrapportage 2020

UITGAVE: Den Haag : Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2020

SAMENVATTING: Tweede voortgangsrapportage van het programma 'Onbeperkt Meedoen!' dat in 2018 van start is gegaan. Dit programma van de rijksoverheid bevat de plannen van de Nederlandse regering om te werken aan de implementatie VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap. De ambitie van dit programma is dat mensen

met een beperking meer naar eigenwens en vermogen kunnen meedoen aan de samenleving, net als ieder ander. Deze voortgangsrapportage geeft een overzicht van de waardevolle initiatieven, inspirerende projecten en maatregelen van 'Onbeperkt meedoen!'. Hoofdstuk 1 gaat in op de programmastrategie en beschrijft zowel de huidige stand van zaken als een eerste blik op de toekomst. Hoofdstuk 2 gaat in op het effect van de coronacrisis op het leven van mensen met een beperking. Hoofdstuk 3 bevat de voortgang en resultaten van de afzonderlijke actielijnen en projecten. Tot slot geeft hoofdstuk 4 een toelichting op de monitoring, de financiën en het wettelijke kader. Geconcludeerd wordt dat Nederland de goede weg is ingeslagen om toegankelijker en inclusiever te worden. Tegelijkertijd blijft inzet nodig om resterende drempels weg te nemen die mensen in het dagelijks leven tegenkomen. Samen met bestuurlijke partners, sectoren, bedrijven, organisaties en natuurlijk mensen met een beperking zelf, wil het kabinet stappen blijven zetten richting een inclusieve samenleving. De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft op 20 november 2020 de rapportage gestuurd naar de Tweede Kamer met begeleidende brief.

LINK:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/11/20/voortgangsrapportage-2020-onbeperkt-meedoen/voortgangsrapportage-2020-onbeperkt-meedoen.pdf>

SAMENVATTING IN EENVOUDIGE TAAL:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/publicaties/2020/11/20/samenvatting-in-begrijpelijke-taal-voortgangsrapportage-2020-onbeperkt-meedoen/samenvatting-in-begrijpelijke-taal-voortgangsrapportage-2020-onbeperkt-meedoen.pdf>

KAMERBRIEF:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/11/20/kamerbrief-over-voortgangsrapportage-programma-onbeperkt-meedoen-2020/kamerbrief-over-voortgangsrapportage-programma-onbeperkt-meedoen-2020.pdf>

TREFWOORDEN: Gehandicapten

Overheidsbeleid

Participatie

Maatschappelijke positie

Antidiscriminatiebeleid

Discriminatie

CODE: 323.20

TITEL: Meting overkoepelende indicatoren Programma Onbeperkt meedoen! 2016-2018

AUTEUR(S): Grosscurt, R.

Knapen, J.

Menting, J.

Hulsbosch, L.

Boeije, H.

UITGAVE: Utrecht : Nivel / Patiëntenfederatie Nederland / Trimbos Instituut, 2019

SAMENVATTING: Eerste meting van de overkoepelende indicatoren van het beleidsprogramma "Onbeperkt meedoen!". In 2018 publiceerde het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) samen met vele partners het programma 'VN-verdrag Onbeperkt meedoen!'. Het programma kent als basis het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap. De ambitie van het programma is dat mensen met een beperking meer naar eigen wens en vermogen kunnen meedoen aan de samenleving, net als ieder ander. Het Nivel heeft op verzoek van het Ministerie van VWS indicatoren geïnventariseerd en geselecteerd bij deze overkoepelende

ambitie. Dit rapport is een eerste meting die de stand van zaken geeft over de jaren 2016 en 2018. Uit de Participatiemonitor is een selectie op basis van beschikbaarheid gemaakt van drie relevante clusters om de overkoepelende ambitie van het programma te monitoren. Het eerste cluster betreft de feitelijke participatie in de samenleving op negen domeinen, namelijk buurtvoorzieningen, buitenshuis komen, gebruik van openbaar vervoer, betaald werk, vrijwilligerswerk, opleiding of werkgerelateerde cursus volgen, uitgaansgelegenheden bezoeken, activiteiten in verenigingsverband en/of cursussen en contacten met vrienden of goede kennissen. Het tweede cluster geeft weer in welk mate mensen de mogelijkheden hebben om te participeren zoals zij dat willen en zoals dat bij hen past. Het derde cluster beschrijft de participatie op onderdelen van het leven die voor mensen zelf belangrijk zijn. Over het algemeen ligt de participatie van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, of een psychische aandoening, op alle deelgebieden (iets) lager dan die van de algemene bevolking. Uitzondering hierop is deelname aan vrijwilligerswerk en het gebruik van openbaar vervoer, dat bij mensen met een psychische aandoening juist iets hoger ligt. Voor alle groepen geldt dat het hebben van betaald werk (een van) de grootste afstand(en) heeft tot het percentage van de algemene bevolking. Met name voor mensen met een lichamelijke beperking ligt de arbeidsparticipatie laag. Waar ongeveer driekwart van de algemene bevolking onder de 65 jaar betaald werk heeft voor 12 uur of meer per week, schommelt dit voor de mensen met een lichamelijke beperking rond de 30 procent. Ook geven mensen met een lichamelijke beperking minder vaak aan dat ze (zeer) goede mogelijkheden hebben om te leven op de manier zoals zij dat willen , vergeleken met de algemene bevolking. Het percentage mensen dat aangeeft te kunnen participeren zoals zij dat willen is afhankelijk van het betreffende deelgebied en de betreffende doelgroep. Zo geeft bijvoorbeeld iets meer dan de helft van de mensen met een psychische aandoening aan (een beetje) het gevoel te hebben mee te tellen in de maatschappij. Ongeveer twee derde van de mensen met een lichamelijke beperking geeft aan dat ze (zeer) goede mogelijkheden hebben om te leven op de manier zoals zij willen (tegenover 80 procent van de algemene bevolking). Wanneer wordt gekeken naar de participatie op specifieke deelgebieden die belangrijk zijn voor de betreffende deelnemers, ligt ook daar de participatie van mensen met een lichamelijke beperking in beide jaren (iets) lager dan de participatie van de algemene bevolking. Net als bij de metingen van cluster 1 is ook hier de grootste afstand tussen beide groepen te zien bij het deelgebied betaald werk kunnen verrichten. Van de mensen in de algemene bevolking onder de 65 jaar die het belangrijk vinden om betaald werk te kunnen verrichten, werkt ongeveer driekwart ook daadwerkelijk betaald voor 12 uur of meer per week. Voor mensen met een lichamelijke beperking schommelt dit aandeel echter rond de 40 procent. Voor de deelgebieden betaald werk en openbaar vervoer ligt de participatie hoger als deelnemers aangeven dat deze onderdelen van het leven belangrijk voor ze zijn (cluster 3 vs. cluster 1). De in dit rapport beschreven metingen zullen de komende jaren worden voortgezet. All benodigde vragen zullen ook in 2019 weer aan de panels gesteld worden.

LINK: <https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/1003592.pdf>

TREFWOORDEN: Gehandicaptten

Demografische gegevens

Discriminatie

Antidiscriminatiebeleid

Overheidsbeleid

Maatschappelijke positie

Leefsituatie
CODE: 323.19

TITEL: Monitoring Onbeperkt meedoen! Tweede meting overkoepelende indicatoren: 2016-2019.

AUTEUR(S): Grosscurt, R.
Zonneveld, E.
Hulsbosch, L.
Menting, J.
Boeije, H.

UITGAVE: Utrecht : Nivel , 2020

SAMENVATTING: Tweede meting van de overkoepelende indicatoren van het beleidsprogramma "Onbeperkt meedoen!". In 2018 publiceerde het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) samen met vele partners het programma 'VN-verdrag Onbeperkt meedoen!'. Het programma kent als basis het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap. De ambitie van het programma is dat mensen met een beperking meer naar eigen wens en vermogen kunnen meedoen aan de samenleving, net als ieder ander. Het Nivel monitort de voortgang van de overkoepelende indicatoren van dit programma. Door middel van regelmatige metingen onder verschillende doelgroepen worden de ontwikkelingen op het gebied van participatie gevolgd. De metingen zijn afkomstig uit de Nivel Participatiemonitor en databronnen van het Trimbos-instituut en de Patiëntenfederatie Nederland. In al deze bronnen vullen mensen met een beperking zelf vragenlijsten in over hun participatie. De bronnen geven dan ook de situatie weer vanuit het perspectief van mensen met een lichamelijke, psychische, verstandelijke of zintuiglijke beperking. Waar mogelijk wordt hun deelname aan de samenleving vergeleken met die van de algemene bevolking. Dit rapport (de tweede meting) bevat metingen over de jaren 2016, 2018 en 2019. Er is gekeken naar participatie op negen deelgebieden: (1) gebruikmaken van buurtvoorzieningen, (2) buitenshuis komen, (3) gebruikmaken van het openbaar vervoer, (4) betaald werk hebben, (5) vrijwilligerswerk doen, (6) een opleiding of werkgerelateerde cursus volgen, (7) uitgaansgelegenheden bezoeken, (8) activiteiten in verenigingsverband en/of cursussen doen, en (9) contact hebben met vrienden of goede kennissen. Over het algemeen ligt de participatie van mensen met een lichamelijke beperking, mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychische aandoening in alle drie de jaren lager dan in de algemene bevolking. Het grootste verschil tussen mensen met een beperking en de algemene bevolking is te zien op het gebied van betaald werk. Dit geldt voor alle groepen. Over alle groepen gezien is in de meeste deelgebieden het verschil in participatie tussen mensen met een beperking en de algemene bevolking gelijk gebleven (voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking op vier deelgebieden en voor mensen met een psychische aandoening op vijf deelgebieden). Op een aantal deelgebieden is dit verschil groter geworden (voor mensen met een lichamelijke beperking op vier deelgebieden en voor mensen met een verstandelijke beperking of psychische aandoening op drie deelgebieden). Deze grotere verschillen kunnen komen door een afname in participatie door mensen met een beperking en/of een toename in participatie in de algemene bevolking. Voor mensen met een psychische aandoening is het verschil met de algemene bevolking op één deelgebied kleiner geworden (deelname aan verenigingsactiviteiten en/of cursussen). Trendanalyses laten zien dat mensen met een lichamelijke beperking sinds 2016 minder gebruik zijn gaan maken van

buurtvoorzieningen, zoals winkels en buurthuizen, en dat zij minder vaak buitenshuis komen. Mensen met een verstandelijke beperking zijn sinds 2016 minder (on)betaald werk gaan doen. Mensen met een psychische aandoening zijn minder vaak betaald werk of een opleiding gaan doen, maar maken vaker gebruik van buurtvoorzieningen, het openbaar vervoer en verenigingsactiviteiten. Mensen met een lichamelijke beperking of psychische aandoening hebben vaker het gevoel dat zij niet meetellen in de maatschappij dan mensen in de algemene bevolking. Mensen in de algemene bevolking geven vaker aan (zeer) goede mogelijkheden te hebben om te leven op de manier zoals zij dat willen, dan mensen met een lichamelijke beperking of psychische aandoening. Sinds 2016 is er bij mensen met een lichamelijke beperking een afname van de mogelijkheden om te leven op de manier zoals zij dat willen. Een meerderheid van de mensen met een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking geeft aan naar tevredenheid te kunnen gaan en staan in hun woning. Een minder groot deel is tevreden met hun mogelijkheid om burens, vrienden en kennissen te ontmoeten, uitstapjes of een reis te maken en naar hun werk of een andere locatie buitenshuis te gaan. De tevredenheid van mensen met een zintuiglijke beperking over de mogelijkheden om burens, vrienden en kennissen te bezoeken en uitstapjes en (vakantie)reizen te maken lijkt toe te nemen tussen 2016 en 2019. Op vier deelgebieden hebben we participatie gemeten van mensen die aangeven deze deelgebieden belangrijk te vinden. Dit zijn (1) gebruikmaken van het openbaar vervoer; (2) betaald werk hebben; (3) sporten in georganiseerd verband of een vereniging; en (4) bezoeken van attractie, museum, bioscoop, of theater. Wanneer men het belangrijk vindt om op een bepaald deelgebied te participeren, dan wordt op dat deelgebied ook meer geparticipeerd. Maar ook op deze deelgebieden die door mensen met een lichamelijke beperking of psychische aandoening belangrijk worden gevonden, ligt de participatie dan nog steeds lager dan bij mensen in de algemene bevolking. Het grootste verschil is te vinden bij betaald werk.

LINK: <https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/1003884.pdf>

TREFWOORDEN: Gehandicapten

Leefsituatie

Maatschappelijke positie

Participatie

Overheidsbeleid

Discriminatie

CODE: 323.20

TITEL: Nederland accepteert verandering van (Zwarte) Piet

AUTEUR(S): Engeland, W. van

Kanne, P.

Driessen, M.

UITGAVE: Amsterdam : I&O Research , 2020

SAMENVATTING: Landelijk representatief onderzoek naar hoe Nederlanders denken over (Zwarte) Piet. Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 9 november tot maandagochtend 16 november 2020. Er werkten in totaal 2.290 Nederlanders mee aan dit onderzoek. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers (2.149) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 141 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix. Resultaten worden vergeleken met die van 2016 en 2018. In 2016 wilde 65 procent van de

Nederlanders dat Zwarte Piet zwart zou blijven, in 2018 wilde de helft van de Nederlanders dit en nu is dit aandeel 39 procent. Men is nu vaker voor andere verschijningsvormen van Zwarte Piet dan in voorgaande jaren: waar 44 procent in 2018 voor een mix of andere vorm van Zwarte Piet was, is dat tegenwoordig 50 procent. Weinig Nederlanders (3%) vinden dat Piet geheel afgeschaft moet worden. Onder oudere Nederlanders heeft zich in twee jaar de grootste verandering voorgedaan. Waar 62 procent van de 65-plussers in 2018 voor een Zwarte Piet met zwarte huidskleur was, is dat 44% in 2020. Een even grote afname in de steun voor een Zwarte Piet met zwarte huidskleur zien we in de groep van 50 tot en met 64 jaar (van 53% naar 38% steun). In deze groepen is men nu dus meer voor een andere vorm van het uiterlijk van Zwarte Piet. Ten opzichte van 2018 zijn lager en middelbaar opgeleide Nederlanders minder vaak voor een Zwarte Piet met zwarte huidskleur. Waar in 2018 68 procent van de lager opgeleiden en 58% van de middelbaar opgeleiden hier nog voorstander van was, is dit aandeel in 2020 afgenomen tot respectievelijk 50% en 45%. De afname van het draagvlak voor een 'zwarte' Zwarte Piet komt voornamelijk doordat lager en middelbaar opgeleiden hier minder vaak voor zijn. Van de hoger opgeleiden was in 2018 31% voor een 'zwarte' Zwarte Piet, nu is dat 26%. Vergeleken met 2018 zijn jongeren minder vaak voorstander van oplossingen als een mix van verschillende soorten Pieten of een geleidelijke overgang en vaker voorstander van een directe of gehele verandering. Oudere Nederlanders zijn vaker voorstander van tussenoplossingen. Naar politieke voorkeur zien we grote verschillen in hoe er over het uiterlijk van Zwarte Piet gedacht wordt. Kiezers van de PVV, FvD en de SGP zijn in grote meerderheid voor het behoud van een Zwarte Piet met zwarte huidskleur. Iets meer dan de helft van de SP-, CDA- en VVD-kiezers is voor een verandering van het uiterlijk van Zwarte Piet, maar een relatief grote minderheid van deze kiezers wil het uiterlijk van Zwarte Piet behouden. Kiezers van ChristenUnie, PvdA, D66, GroenLinks en de PvdD zijn in meerderheid voor een verandering van het uiterlijk van Zwarte Piet. Onder kiezers van de PvdA en D66 vinden we ook het grootste aandeel dat voor een gehele afschaffing van Piet is.

LINK: <https://065.wpcdnnode.com/ioresearch.nl/wp-content/uploads/2020/12/Rapport-IO-Research-Zwarte-Piet-2020-2.pdf>

TREFWOORDEN: Publieke opinie

Racisme

Feesten

CODE: 011.20